

**T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**GÜÇ MESAFESİ İLE SİYASİ YETERLİK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
KİŞİLİK ARA DEĞİŞKENİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mert UĞUR

Ankara-2019

**T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**GÜÇ MESAFESİ İLE SİYASİ YETERLİK ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN KİŞİLİK ARA DEĞİŞKENİ ÜZERİNDEN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mert UĞUR

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmail BİRCAN**

Ankara-2019

KABUL VE ONAY

Mert UĞUR tarafından hazırlanan ‘‘Güç Mesafesi ile Siyasi Yeterlik Arasındaki İlişkinin Kişilik Ara Değişkeni Üzerinden İncelenmesi’’ başlıklı bu çalışma, 20/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Halil İbrahim ÜLKER (Başkan)

Prof. Dr. İsmail BİRCAN (Danışman)

Doç. Dr. Aykut EKİYOR (Üye)

ETİK BEYAN

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

- Akademik ve etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

11.07.2019

Mert Uğur

ÖZ

UĞUR, Mert. Güç Mesafesi ile Siyasi Yeterlik Arasındaki İlişkinin Kişilik Ara Değişkeni Üzerinden İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Kültürün güç mesafesi boyutu ile siyasi yeterlik (içsel ve dışsal) arasındaki ilişkiyi incelemek bu çalışmanın amacını teşkil etmektedir. Ayrıca bu ilişkinin incelenmesinde kişilik ara değişkeni söz konusudur. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü kapsamındaki yüksek lisans öğrencileri üzerinde araştırma kapsamında anket uygulanmıştır. Korelasyon ve regresyon analizi yöntemlerinden faydalanılmıştır. Çalışma sonucunda güç mesafesi ile özellikle dışsal siyasi yeterlik arasında bir ilişkinin var olduğu bulunmuş, ancak bu ilişkinin yönü beklentinin tersine negatif çıkmıştır. Kişilik değişkeninin ve özellikle de öz disiplin özelliğinin ise herhangi bir aracılık etkisi bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler

Güç Mesafesi, Siyasi Yeterlik, Kişilik, Kültür

ABSTRACT

UĞUR, Mert. The Analysis of the Relationship Between Power Distance and Political Efficacy via Personality Intervening Variable, Master's Thesis, Ankara, 2019.

The purpose of this research is to investigate the possible relationship between power distance dimension of culture and political efficacy (internal and external). Questionnaire in the context of this research was applied to master's students in Atılım University School of Social Sciences. This relationship is investigated via personality as mediator variable. Correlation analysis and regression analysis were utilized in this research. In conclusion, there has been found a relationship between especially power distance and external political efficacy. However, as opposed to the expected results, it is found that the direction of the relationship is negative rather than positive. Finally, there has been no mediator influence of personality and, in particular, conscientiousness variable.

Keywords

Power Distance, Political Efficacy, Personality, Culture

TEŐEKKÖR

Bu çalışmanın nihayete erdirilmesinde bana yol gösteren tez danıőmanım Prof. Dr. İsmail Bircan ve yine karőılaőtım sorunlarda bana yardımcı olan Prof. Dr. Halil İbrahim Ülker'e teőekkörü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1
Araştırmanın Önemi.....	1
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Problemi.....	4
Araştırma Soruları.....	4
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1. LİTERATÜR TARAMASI	5
1.1. Güç Mesafesi.....	5
1.2. Siyasi Yeterlik.....	10
1.3. Kişilik.....	12
1.4. Güç Mesafesi ile Siyasi Yeterlik Arasındaki İlişki.....	13
İKİNCİ BÖLÜM	21
2. KURAMSAL ARKA PLAN	21
2.1. Siyasi yeterlik.....	24
2.2. Güç mesafesi.....	26
2.3. Kişilik.....	26
2.4. Hipotezler.....	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
3. YÖNTEM	31
3.1. Örneklem.....	31
3.2. Veri Toplama Aracı.....	32
3.3. Değişkenler.....	35
3.4. Verinin Analizi.....	37
3.5. Analiz Birimi.....	38
3.6. Sınırlılıklar ve Öneriler.....	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	41
4. BULGULAR	41

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler	41
4.2. Hipotezlerin Sınanması	43
4.3. T-Testlerine İlişkin Bulgular	49
4.4. Korelasyonlar	53
BEŞİNCİ BÖLÜM	55
5. SONUÇ	55
KAYNAKÇA	59
EK 1: ANKET	67
ÖZGEÇMİŞ	73

KISALTMALAR

DSY :Dışsal Siyasi Yeterlik

İSY :İçsel Siyasi Yeterlik

GM :Güç Mesafesi

ÖD :Öz Disiplin

TABLOLAR DİZİNİ

TABLO 1.: GÜÇ MESAFESİ YÜKSEK VE DÜŞÜK TOPLUMLAR ARASINDAKİ DEVLET VE FİKİRLERE DAİR ANAHTAR FARKLILIKLAR.....	6
TABLO 2.: ÖRNEKLEMİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	42
TABLO 3.: DEĞİŞKENLER İÇİN TANIMLAYICI İSTATİSTİKLER.....	43
TABLO 4.: DEĞİŞKENLER İÇİN NORMALLİK TABLOSU	44
TABLO 5.: GÜÇ MESAFESİ-ÖZ DİSİPLİN KORELASYON	44
TABLO 6.: DIŞSAL SİYASİ YETERLİK-ÖZ DİSİPLİN KORELASYON	45
TABLO 7.: GÜÇ MESAFESİ-DIŞSAL SİYASİ YETERLİK KORELASYON.....	46
TABLO 8.: GÜÇ MESAFESİ-İÇSEL SİYASİ YETERLİK KORELASYON	47
TABLO 9.: KİŞİLİK İLE SİYASİ YETERLİK ARASINDAKİ REGRESYON ANALİZİNİN ANOVA TABLOSU	48
TABLO 10.: KİŞİLİK İLE SİYASİ YETERLİK ARASINDAKİ REGRESYON ANALİZİNİN KATSAYILAR TABLOSU	48
TABLO 11.: GÜÇ MESAFESİ İLE KİŞİLİK ARASINDAKİ REGRESYON ANALİZİNİN ANOVA TABLOSU	49
TABLO 12.: GÜÇ MESAFESİ İLE KİŞİLİK ARASINDAKİ REGRESYON ANALİZİNİN KATSAYILAR TABLOSU	49
TABLO 13.: SİYASETE İLGI İLE İÇSEL SİYASİ YETERLİK ARASINDAKİ T-TESTİ İÇİN POST-HOC ANALİZİ	51
TABLO 14.: KORELASYONLAR.....	53

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL 1.: ÇALIŞMANIN ARAŞTIRDIĞI TEMEL İLİŞKİLER.....	14
---	----

GİRİŞ

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada kültür ile kişilerin algıları arasında bir ilişki olup olmadığını araştırılmaktadır. Kültürlerin toplam kişilik özellikleri üzerinden güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişki araştırılmıştır ve bu nedenle kişilik de aracı değişken olarak ele alınmıştır. Burada bir ilişki varsa şayet, kişilerin siyasi sisteme ve kendilerine dair algıları ile içinde buldukları kültür arasında bir ilinti söz konusudur. Dolayısıyla farklı kültürlerde bulunan kişilerin siyasi sisteme ve hatta demokrasiye bakışları kültürlerine göre farklılaşabilecektir. Burada çalışmanın ana değişkeni olan siyasi yeterlik kavramının önemi bir takım çalışmalara atıfla ortaya konmuştur. Siyasi yeterlik kavramının tek başına taşıdığı önemin haricinde neden güç mesafesi ile aralarında bir ilişki olabileceğine ve bu muhtemel ilişkide kişiliğin ve daha özde öz disiplinin rolünün ne olabileceğine kısaca değinilerek çalışmanın gerekliliği genel anlamıyla ortaya konmuştur.

İlk olarak siyasi yeterlik kavramının neden araştırılması gereken bir kavram olduğunu açıklamak gerekmektedir. Demokrasinin özü açısından bakıldığında katılım oldukça önemlidir. Bu durum ise, katılım ve daha genelde demokrasiyle ilgili sorunlara eğilme gereğini ortaya koymaktadır. Her ne kadar bu çalışmadaki öncelikli amaç katılımı ilgili olmasa da çalışma kapsamı dâhilinde incelenen bağımlı değişken siyasi yeterlik, katılım ve siyasetten kişilerin kopuşuyla yakın ilişkili olması dolayısıyla büyük önem arz etmektedir (Xena ve Scotto, 2015). Dahası, yeterlik hissinin temelini sistemin meşruluğu duygusunun oluşturması dolayısıyla bu kavram, bazı araştırmacılar tarafından demokratik bir sistemin ne kadar sağlıklı olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir (Smetko ve Valkenburg, 1998). Yine Easton ve Dennis (1967), siyasi yeterliğin bir başka rolüne dikkat çekmektedir. Bu anlamda siyasi yeterlik, kişilerin demokratik yapıya dair hayal kırıklıklarının yaratacağı tahribat konusunda adeta bir tampon görevi ifa etmektedir. Bir başka çalışmaya atıfla siyasi yeterliğin önemine değinmek gerekirse, Magni (2017) tarafından yapılan çalışma güzel bir örnek teşkil edecektir. Söz konusu çalışmaya göre, 2008 yılında vuku bulan ekonomik kriz, insanlarda öfke duygusunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Öfke duygusu, insanları katılıma ve değişime yönlendiren en etkili duygulardan biridir. Öte

yandan düşük siyasi yeterlik ise, kişilerin nazarında katılımın, anlamsız ve etkisiz bir uğraş olarak görülmesine yol açmıştır. Sonuçta katılım göstermek suretiyle değişim yaratmak isteyen insanlar, sistemi değiştiremeyecekleri hissine sahip olmaları sebebiyle sistem karşıtı söyleme sahip popülist partilerin kampanyalarına karşı zafiyet göstermektedir. Bu gibi örnekler dolayısıyla siyasi yeterliği daha fazla araştırmak gerekmektedir.

Siyasi yeterlik üzerinde etkisi olan çeşitli faktörler söz konusudur ve bunlardan birisi olan kişilik (Srivastava ve John, 1999), bu çalışmada oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Öte yandan kişilik ise, belli oranda içinde bulunduğu bağlam tarafından şekillenmektedir (Winter, 2003). Buna göre bağlam makro ve mikro olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mikro bağlamda anlık durumlar varken, makro bağlamda ise cinsiyet, ırk, etnisite, sosyal sınıf, tarih, refah ve kaynaklar, kuşak ve kültür vardır (Winter, 2003). Bu çalışmada ele alınan makro bağlam kültürdür. Kültür, Hofstede (1980) tarafından araştırıldığı şekliyle alınmaktadır. Anılan çalışmada dört boyuta ayrılan kültürün güç mesafesi boyutu, özellikle bu çalışmanın odak noktasıdır. Dolayısıyla bu çalışma, kişilik aracı değişkeni üzerinden güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkinin araştırılması için yapılmıştır.

Teorik olarak demokrasilerde, otoriter rejimlere göre kişilerin daha yüksek dışsal siyasi yeterlik oranına sahip olacağı, çünkü temsili hükümetin kişilere daha duyarlı olacağı literatürde öne sürülmüştür (Coleman ve Davis, 1976). Bu durum sonuçta kişilerin siyasete ilgisini artırmanın yanı sıra siyasi anlamda daha etkili hale gelmelerine de olumlu katkı yaparak içsel siyasi yeterliği artırmaktadır. Otoriter rejimlerde ise devletin belirli gruplara iltimas geçmesi kişilerle aradaki bağı koparmaktadır (Coleman ve Davis, 1976). Ancak Zhou ve Ou-Yang (2017) tarafından yapılan çalışmada fark edilmiştir ki otoriter nitelikler sergileyen Çin'de yaşayan kişiler, ona göre oldukça demokratik olan Tayvan'daki kişilere oranla daha yüksek dışsal siyasi yeterlik sahibidir. Dolayısıyla bu sonuç önemli bir ikilemin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Zhou ve Ou-Yang (2017), bunun sebebini daha ziyade kurumsal temelde aramıştır. Bu sebeplere kısaca değinmek gerekirse ilk olarak kişiler, oy verdikleri adayların seçilmemesi durumuyla karşılaşabilirler. Yine demokrasilerde adayların belirli gruplara daha duyarlı olması söz konusudur. Son olarak da liderlerin seçimle göreve gelmesi sonucu meşruluğa sahip olmaları, onları alışlagelmişin

dışında kalan kanallar vasıtasıyla ortaya konan taleplere karşı korunaklı hale getirir. Her ne kadar bu gibi sebepler ortaya konmuş olsa da otoriteryen rejimlerde daha yüksek seviyelere ulaşan dışsal siyasi yeterlik (Zhou ve Ou-Yang, 2017) noktasında, halkı ve onun sahip olduğu kültürü de incelemek yerinde olacaktır. Zira kültür ile demokrasi arasında bağ olduğunu savunan kişiler de söz konusudur (Almond ve Verba, 1963). Dahası, Çin ile Tayvan'ı güç mesafesi açısından karşılaştırdığımızda, aralarında büyük bir farkın söz konusu olduğunu görürüz. Sonuçta güç mesafesinin yüksek olduğu durumlarda daha hiyerarşik ve otoriteryen eğilimlerin olacağı ve düşük güç mesafesindeki kişilere oranla yönetimle ilgili memnuniyetin daha kolay sağlanabileceği düşüncesi, bu çalışmayı yapmanın temel gerekliliğini ortaya koymaktadır. Zhou ve Ou-Yang (2017) her ne kadar değinmese de bu sonuçlarda kültürün etkisinin olabileceği fikri araştırılmaya değerdir. Dolayısıyla bu ikilemi çözme yolunda bir katkı sağlamak adına kültürün güç mesafesi boyutu ile siyasi yeterlik arasındaki ilişki bu çalışmada incelenmiştir.

Burada çeşitli kültür tipolojileri arasından Hofstede (1980) tarafından kullanılmış olan ele alınmıştır. Bu tercihin yapılmasının ardında birtakım sebepler söz konusudur. İlk olarak, daha önce Hofstede (1980) tarafından IBM'de yürütülen çalışmada Çin, Tayvan'a oranla oldukça yüksek güç mesafesi oranına sahip çıkmıştır. Güç mesafesinin ise halkın otoriteye ve güce bakışıyla ilgili olmasından ve otoriter rejimlerin iktidarın tekeline kendilerinde görmeleri ve bunu yukarıdan iddia edilen meşruluğa dayandırmalarından (Heywood, 2007, s. 38) dolayı güç mesafesi ile siyasi yeterlik ve özellikle de dışsal siyasi yeterlik arasında olması muhtemel ilişkiyi daha iyi anlamak gerekmektedir. Burada ayrıca belirtmek gerekir ki otoriter rejimlerin meşruluğu, kitlelerin siyasi sistemin sembol ve ideolojisi doğrultusunda mobilize edilmesine değil ekonominin durumuna dayanmaktadır (Sözen, 2015, s.48). Bir diğer sebep ise kültürler, literatürde daha önceden genel kişilik özellikleri anlamında incelenmiş olmaları ve bu çalışmalarda yaygın olarak dört boyutlu kültür ile kişiliğin beş faktörlü analizinin kullanılmış olmasıdır (G. Hofstede ve McCrae, 2004).

Sonuç olarak kültürün güç mesafesi boyutu ile özellikle dışsal siyasi yeterlik arasındaki ilişkiyi anlamak, daha genelde de demokrasi ile kültür arasındaki ilişkiyi anlamak oldukça önemlidir. Nihayetinde bu çalışmanın önemi, demokrasilerde katılımın oldukça düşük olduğu ve düşük dışsal siyasi yeterlik oranlarının görüldüğü

bir dönemde (Zhou ve Ou-Yang, 2017) bu sorunları anlamada yapılacak bir katkı olmasından ileri gelmektedir. Ayrıca kültürün boyutlarından en çok bireysellik boyutu incelenmişken diğer boyutlar görece ihmal edilmiştir (Winter, 2003). Dolayısıyla bu çalışma, bu eksikliği giderme yolunda da bir katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dâhilindeki yüksek lisans öğrencileri bağlamında güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve açıklamak bu çalışmanın ana amacıdır. Daha önce bahsedildiği üzere güç mesafesi, kültürün ihmal edilen boyutlarından biri olması sebebiyle literatüre bu noktada katkı yapmak da bir diğer amaçtır. Nihayet bu amaçlara ek olarak yukarıda belirtilen dışsal yeterlikle alakalı ikileme yönelik yapılmış açıklamalara yenilerini eklemek, aynı şekilde bu çalışmanın amaçları arasındadır.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın problemi, siyasi yeterlik ile güç mesafesi arasında bir ilişki olup olmadığını kişilik aracı değişkeni üzerinden araştırmak ve varsa bu ilişkinin mahiyetini ortaya koymaktır.

Araştırma Soruları

- Güç mesafesi kişiliği nasıl etkilemektedir?
- Güç mesafesi ile öz disiplin arasındaki ilişkinin mahiyeti nedir?
- İçsel ve dışsal siyasi yeterlik ile kişilik arasında nasıl bir ilişki vardır?
- Öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında bir ilişki söz konusu ise bunun mahiyeti nedir?
- Güç mesafesi ve dışsal siyasi yeterlik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Varsa bu ilişkinin niteliği nedir?
- Güç mesafesinin içsel siyasi yeterlik ile arasında herhangi anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasında kişiliğin aracı değişkenlik rolü var mıdır?

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1.Güç Mesafesi

Güç mesafesi, kültürün başlangıçtaki dört boyutundan birisidir (G. H. Hofstede, 1980). Güç mesafesi dışındaki diğer boyutlar ise belirsizlikten kaçınma, erillik ve bireysellik boyutlarıdır. Kültürün söz konusu bu dört boyutunun teorik haklılaştırmasını Inkeles ve Levinson (akt. Hofstede ve Mcrae, 2004, s. 63) tarafından ortaya konan 1954 tarihli çalışmada görüyoruz. Buna göre üç standart inceleme konusundan bahsetmek mümkündür. Bunlar otorite ile ilişki, kişinin kendisinin kim olduğuna dair fikri ve son olarak da birincil ikilemler ve çatışmaların yanı sıra kişinin bunlarla nasıl başa çıktığıdır. Bu üç maddeye baktığımızda otorite ile olan ilişkinin güç mesafesi ile alakalı olduğunu görmekteyiz (G. Hofstede ve McCrae, 2004). Yine ikinci madde bireycilik ile erillik, son madde de belirsizlikten kaçınma boyutuyla alakalıdır. Inglehart tarafından seküler-rasyonel otorite ve geleneksel otorite şeklinde bir ayırım yapılmıştır (akt. G. H. Hofstede, Hofstede ve Minkov, 2010, s. 76). Bu iki farklı otoriteden seküler-rasyonel olan düşük güç mesafesini, geleneksel olan ise yüksek güç mesafesini yansıtmaktadır (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010).

Hofstede (1983, s. 60), güç mesafesi yüksek ve düşük kültürlerin bir takım özelliklerinden söz etmiştir. Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda doğru ya da yanlıştan önce güç gelmektedir. Karşılaşılan sorunlarda güç sahibi olanlar sorumlu olarak addedilmezler. Toplumun geneline hâkim olan bir güvensizlik söz konusudur ve sonuçta güç sahibi olanlar diğer herkesi tehdit olarak algılamak güçsüzlerin de kendi aralarında işbirliği yapma ihtimalleri iyiden iyiye azalır. Güç mesafesi toplumda eşitsizlik olup olmaması ile ilgili değil, güçsüzlerin bu durumu kabul edilebilir olarak görüp görmedikleri ile ilgilidir. Yüksek güç mesafesine sahip toplumların bir diğer özelliği ise oldukça hiyerarşik bir düzene sahip olmalarıdır. Herkesin bu hiyerarşide bir yeri vardır ve herkes bulunduğu yere uygun şekilde hareket etmelidir. Hiyerarşik düzenin olması gereken gibi algılanması, zaten var olan ve normal olarak algılanan eşitsizliğin bir yansımasıdır. Hiyerarşik düzenin varlığının bir sonucu olarak da merkezi eğilimler yüksek güç mesafesine sahip ülkelerde yaygındır. Güç mesafesi

kültürün diğer boyutları arasında en fazla belirsizlikten kaçınma ile ilgilidir. Bu sebeple yüksek güç mesafesine sahip toplumlarda genel olarak belirsiz hiçbir noktanın kalmaması, her noktanın talimatlarla belirtilmiş olması tercih edilir.

Tablo 1.: Güç mesafesi yüksek ve düşük toplumlar arasındaki devlet ve fikirlere dair anahtar farklılıklar

Düşük güç mesafesi	Yüksek güç mesafesi
Gücün kullanımı meşru olmalı ve doğru ile yanlışla dair kriterlere uymalı	Gücü kim elinde tutuyorsa o haklı ve iyidir
Yetenekler, servet, güç ve statü el ele gitmeyebilir	Yetenekler, servet, güç ve statü beraberce gitmelidir
Daha çok büyük bir orta sınıfa sahip zengin ülkeler	Çoğunlukla küçük bir orta sınıfa sahip fakir ülkeler
Herkes eşit haklara sahip olmalı	Güçlü olanlar ayrıcalıklara sahip olmalı
Güç resmi pozisyona, uzmanlığa ve ödüller verebilmeye dayanır	Güç gelenek ya da aile, karizma ve kuvvet kullanabilmeye dayanır
Siyasi sistemi değiştirmek için kurallar değişmeli (evrim)	Siyasi sistemi değiştirmenin yolu tepedeki kişileri değiştirmek (devrim)
İç siyasette daha çok diyalog daha az şiddet	İç siyasette daha az diyalog daha çok şiddet
Çoğunluğun oylarının sonucuna dayanan çoğulcu hükümetler	Atamaya dayanan otokratik ya da oligarşik hükümetler
Siyasi spektrumda kuvvetli merkez ve zayıf sağ ile sol	Siyasi spektrumda (eğer izin verilmişse) zayıf merkez kuvvetli sağ ve sol
Skandallar dahil olanların kariyerini bitirir	İktidardakileri içeren skandalların genellikle üstü örtülür
Yönetimin katılımcı teorileri	Yönetimin güce dayalı uygulamaları
Toplumlar da daha az gelir farklılıkları, vergi sistemiyle daha da azaltılır	Toplumlar da büyük gelir farklılıkları, vergi sistemiyle daha da artırılır

Hofstede, G. H., Hofstede, G. J. ve Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations:*

Software of the mind (s. 83). Maidenhead: McGraw-Hill.

G. H. Hofstede, Hofstede ve Minkov (2010, s. 77) tarafından ortaya konduğu üzere güç mesafesi yüksek olan toplumlar bir takım özellikler sergilemektedir. Bahsi geçen özellikler bu paragrafta aktarılmıştır. Buna göre yüksek güç mesafesinin söz konusu olduğu ülkelerde kişiler görece daha az gazete okumakla beraber okunan gazetelere genel anlamda güven duyarlar. Siyasete dair tartışmalara müdahil olmak pek sık gerçekleşen bir aktivite değildir, zira siyasi anlaşmazlıklar kısa sürede şiddete dönüşebilmektedir. Sistem genellikle tek partiye müsaade ederken bazı yerlerde birden

fazla parti bulunabilmektedir. Öte yandan daha fazla partiye izin verilen yerlerde genellikle aynı parti kazanmaktadır. Siyasi spektrum genel anlamda görünür değildir. Görünür bir spektrumun varlığı halinde sistem genellikle kuvvetli sağ ve sol ile zayıf bir merkez ortaya koymaktadır. Yüksek güç mesafesi olan ülkelerde gelirler oldukça eşitsiz dağılmaktadır. Bu sebeptir ki az sayıda çok zengin ve çok sayıda fakir vardır. Dahası vergiler zenginleri kollayacak niteliktedir. Sendikalar genellikle hükümetin kontrolünde olmakla birlikte tersi durumlarda, sendikalar ya ideolojiye kapılmışlardır ya da kendilerini fazlasıyla siyasileştirmişlerdir. Yüksek güç mesafesine sahip ülkelerde kişiler pozisyonlarını servet ve statü elde etmek için kullanırlar. Bu üçü arasında bir tutarlılığa sahip olmaya çalışmak, içinde bulunulan pozisyonu kişisel menfaatler yararına kullanmak yüksek güç mesafesine sahip kültürlerin tipik bir özelliğidir. Yüksek güç mesafesinin var olduğu kültürlerde iktidarı elinde bulunduran insanlar aynı zamanda ayrıcalıklara sahip olmaya da hak kazanmıştır. Gücün ana kaynakları kişinin aile ve arkadaşları, karizması ve/veya kuvvet kullanabilmeyi haiz olmalarıdır. Kuvvet kullanabilme, yüksek güç mesafesine sahip ülkelerdeki askeri diktatörlüklerin ne sıklıkta meydana geldiklerini de açıklar. İktidardaki kişileri içine alan skandallar ve bu skandalların üstünün örtülmesi, genel anlamda toplum üyelerinin beklediği ve şaşırtıcı olmayan durumlardır. Bir hata söz konusu olduğunda suçlu olarak genellikle hiyerarşinin alt kademelerinde yer alanlar gösterilir. Öte yandan değişimin gerekli olması halinde, ancak iktidarda hali hazırda bulunan kişi ya da kişilerin değiştirilmesi sayesinde istenilen değişime ulaşılabilir. İktidardaki pozisyonlarda bulunan kişilerin başkalarıyla yer değişmesi barışçıl yollarla gerçekleşmeyeceğinden dolayı değişimin niteliği devrimsel olmaktadır. Ne var ki bu tarzda vuku bulan devrimlerin pek çoğu amaçlarına erişmiş olsa bile başarılı olamazlar. Çünkü kendilerinden önce de var olan eşitsizliğe dair hâkim değerleri değiştirmez devam ettirirler. Gücü elde eden yeni muktedirler, belirli bir vakit sonra kendilerinden önceki seleflerinin davranışlarını tekrarlamaya başlarlar. Yani değişimin yüzeysel oluşu içinden çıkılmaz bir kısır döngü yaratır.

Yine aynı eserde düşük güç mesafesine sahip ülkelerin özelliklerinden şu şekilde bahsedilmiştir (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010, s. 78). İlk olarak din ve siyasetin ayrılması gerektiği fikrinin genel anlamda kabul gördüğünü söyleyebiliriz. İktidarın kullanımı hukuka tabi olmalıdır. Hukukun üstünlüğünün yanı sıra gücün

kullanımında bir kıstas olarak doğru ile yanlış her zaman dikkate alınmalıdır. Yani yüksek güç mesafesine sahip toplumdaki gibi gücün doğru ve yanlıştan önce gelmemesi gerekmektedir. Eşitsizlik elbette ki kaçınılmazdır ve her toplum kendi içinde değişen miktarlarda eşitsizlik ihtiva eder. Ancak eşitsizlikle siyasi araçlar vasıtasıyla mücadele edilmesi ve eşitsizliğin asgari düzeye indirilmesi gerektiği görüşü düşük güç mesafesine sahip ülkelerde üzerinde uzlaşılan bir düşüncedir. Kişilerin gözünde hukukun, statüye bakılmaksızın herkesin eşit haklara sahip olması noktasında bir güvence görevini ortaya koyması gerekmektedir. Yüksek güç mesafesindeki gibi iktidar, servet ve statü her zaman el ele gitmek zorunda değildir. Hatta güç, servet ve statünün birbirinden ayrılması gerektiği ve gücün kişisel yarara kullanılmaması fikri genel kabul görür. Statü sembolleri güç sahibi insanlarla ilgili şüpheleri artıracağından dolayı liderler, lüks bir araba kullanmak gibi resmi sembollerinden feragat ederler. Bu vazgeçiş ise liderlerin enformel statülerine olumlu katkı yapmaktadır. Bu kategorideki pek çok ülke görece zengindir ve büyük bir orta sınıfa sahiptir. Gücün esas kaynağı kişinin resmi pozisyonu, uzmanlığı ve ödülleri verebilmesidir. Skandallar genellikle siyasi kariyerin sonu demektir. İktidarın seçime dayalı ve barışçıl yollarla değişebilmesinden ötürü değişimin niteliği yüksek güç mesafesine sahip olan ülkelerin tersine evrimseldir. Ayrıca belirtmek gerekir ki siyasete karşı çoğulcu bir yaklaşım ortaya koyulmaktadır. Yüksek güç mesafesine sahip ülkelerin tersine daha fazla gazete okunur, ancak gazetelere yönelik güven daha azdır. Siyasi anlaşmazlıkların mevcudiyetine karşın onların yüksek güç mesafesine sahip ülkelerdeki gibi şiddete dönüşmesi çok da olası değildir. Siyasi görüş anlamında ise merkezin daha kuvvetli olduğu söylenebilir. Gelir dağılımı daha adildir ve vergiler de bu sonuca hizmet eden bir araç olarak kullanılır. Sendikalar daha bağımsızdır ve siyasete ve ideolojiye kapılmış bir görüntü sergilememektedir.

Ailelerin içerisinde de güç mesafesinin yüksek ya da düşük olmasına paralel olarak bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010, s. 67). Bu farklılıklara bu paragrafta değinilmektedir. Buna göre güç mesafesi yüksek olan aileleri örnek vermek gerekirse çocuklar belirli bir yönde yetiştirilir ve onlardan bir takım davranışlar beklenir. Beklenen söz konusu davranışlardan bir tanesi ebeveynlere itaattir. Ebeveynlere itaat ile ilişkilendirilebilecek olan ve beklenen bir diğer davranış ise büyüklere saygıdır. Büyüklere saygı hayat boyu devam etmesi gereken bir özellik

olarak görülür. Bir diğer beklenti ise çocukların büyüklere bağımlı olmalarıdır. Hatta çocuklar yetişkinliklerine erdiklerinde dahi bu bağımlılık devam edebilmektedir. Son olarak da çocukların bağımsız davranış sergilemesi teşvik edilmemektedir. Temel anlamda bu özellikler güç mesafesi yüksek bir ailenin çocuğa bakışını ortaya koymaktadır. Bu sebeptendir ki böyle ailelerde sosyalleşen çocukların siyasi görüşleri ve siyasi sistemden beklentileri de bu doğrultuda şekillenecektir.

Sonuç olarak söylenebilir ki güç mesafesinin yüksek ya da düşük oluşu kişilerde farklı tutumlara yol açmaktadır (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010). Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda otorite genellikle geleneksel olmakta ve hatta bazı zamanlar kaynağını dinden alma eğilimi göstermektedir. Doğru ve yanlıştan önce toplumun temel bir gerçeği olarak güç gelmektedir. Gücün meşruluğunu tartışmak gereksizdir. Güçlü olanın haklı olması söz konusudur. Bu durum iktidarda olanların ve sıradan insanların davranışlarında kendini gösterir. Yüksek güç mesafesine sahip toplumlarda yaşayan kişiler arasında, bu dünyada eşitsizliğin düzeninin olması gerektiği üzerinde konuşulmayan bir uzlaşının varlığı söz konusudur. Bu düzenin içinde herkesin bir yeri vardır. Böyle bir düzen fikri insanların bağımlılık ihtiyacını tatmin etmesinin yanı sıra iktidarda ve onun altında olanlara bir güven hissi vermektedir.

Bazı zamanlar düşük güç mesafeli toplumların kurumları, yüksek güç mesafesine sahip toplumlar tarafından ithal edilir. Ancak elbette ki bir kurum ithal eden yerdeki insanların genel kafa yapısı dolayısıyla ithal edilen kurumların her zaman aynı şekilde işlemesi mümkün olmamaktadır (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010, s. 79). Tam anlamıyla bir açıklama olmamakla beraber güç mesafesinin bir takım kaynakları vardır. Buna göre düşük güç mesafesi olan ülkeler coğrafi konum (daha yüksek meridyen), nüfusun büyüklüğü (daha küçük) ve servet (daha zengin) anlamında benzer özellikler sergileyebilmektedir (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010, s. 84).

Güç mesafesi daha az güçlülerin değer sistemine dayanarak tanımlanırken, gücün dağılım şekli ise daha güçlü olanların davranışlarından hareketle açıklanır (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010). Otoritenin varlığını sürdürmesi bir şarta bağlıdır. Buna göre otorite ancak itaatle eşleşmesi halinde devamlılık sağlayabilir. Karşılaştırmalı çalışmada kültürler arasındaki farkları anlamada iki yol vardır. Söz konusu iki yolun

liderlerin ya da yönetilenlerin zihin yapılarındaki farklılıkların ele alınması olduğu belirtilmiştir (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010). Ancak anılan çalışmada yönetilenlerin kültürler arasındaki farklılıkları yansıtmada daha etkili olduğu söylenmiştir. Hofstede ve McCrae (2004) çalışmalarında güç mesafesini, daha az güçlü olan kurum ve örgütlerin (aile gibi) gücün eşitsiz dağılımını kabul etme ve bekleme kapsamı olarak tanımlamaktadır. Buna göre eşitsizliği temsil eden bu kavram, eşitsizliğin tanımlanmasını yukarıdan değil aşağıdan yapar. Yani güç mesafesi liderler gibi takipçiler yoluyla da sürdürülmektedir.

1.2.Siyasi Yeterlik

Siyasi kültür, vatandaşların siyasi sisteme ve onun dâhilindeki rollerine ilişkin tutumlarıdır (Canan-Sokullu, 2015, s. 106). Siyasi kültürün üç boyutundan söz etmek mümkündür. Bilişsel boyut siyasi sistemle, duygusal boyut siyasi süreçle, değerlendirici boyut ise siyasi çıktılarla ilgilidir. Siyasi yeterlik kavramı ise duygusal boyutun içerisinde ele alınmaktadır. Bu yüzden çalışmanın içerisinde duygusal boyut ve dolayısıyla da siyasi süreç analiz düzeyi ele alınmaktadır. Burada değinilmesi gereken bir kavram ise yurttaşlık kültürüdür. Yurttaşlık kültürü kavramı dâhilinde Almond ve Verba (1963) bireylerin değer, davranış ve inançlarını ele alır. Sonuçta bu, siyasi kültürün analiz edilebildiği düzeyler arasından bireylerin siyasi süreçten beklentileri ile ilgili olarak değerlendirilebilir (Canan-Sokullu, 2015, s. 107). Burada çalışmanın bağımlı değişkeni olan siyasi yeterlik kavramı devreye girmektedir. Siyasi yeterlik kavramı literatürde bireysel siyasi eylemin siyasi sürece etki ettiği ya da edebileceği inancı, yani vatandaşlık görevlerinin yerine getirilmesinin anlamlı olması şeklinde tanımlanmıştır (A. Campbell, Gurin ve Miller, 1954).

Siyasi yeterlik kavramı başlangıçta tek bir kavram olarak ele alınmış ve kişinin kamusal alanda ne kadar etkili olduğunun algısı olarak kabul edilmiştir (Finkel, 1985; Pateman, 1970; Thompson, 1970). Bu, Almond ve Verba (1963, s. 257) tarafından öznel yetkinlik olarak anılan şeydir. Ancak bu noktada erken dönemlerde bile bir anlaşmazlık söz konusu olmuştur. Buna örnek olarak Muller (1970) gösterilebilir. İlgili çalışmaya göre siyasi yetkinlik üç boyuta sahiptir. Kişinin siyasete ve kamusal olaylara ne ölçüde dikkat kesildiği, kişinin hükümeti etkileyebilme ya da yurttaşlık meselelerine katılım halinde etkili olabileceğine yönelik inancı ve son olarak da hükümetin ne kadar vatandaşlara duyarlı olduğuna dair kişinin inancı.

Dışsal ve içsel siyasi yeterlik arasındaki ayrım ilk olarak gerçek anlamda Lane (1959, s. 149) tarafından ortaya konmuştur. Burada içsel siyasi yeterlik kişinin siyasete katılma ve siyaseti anlama noktasında kendisinin başarılı olabileceğine dair algısıdır. Öte yandan dışsal siyasi yeterlik, yurttaşların taleplerine ve ihtiyaçlarına siyasi sistemin ve hükümetin duyarlı olup olmadığına dair kişilerin algısıdır. Dolayısıyla içsel siyasi yeterlik kişinin kendisi ile ilgiliyken, dışsal siyasi yeterlik siyasi sistem ile alakalıdır.

Zimmerman (1989) insanları siyasi yeterlikleri anlamında dört gruba ayırmaktadır. İlk grupta hem dışsal hem de içsel siyasi yeterlik anlamında düşük skorlara sahip kişiler vardır. Bu gruptaki kişiler genel anlamıyla katılım göstermekten kaçınırlar ve herhangi bir şekilde siyasete müdahil olmaları söz konusu değildir. İkinci grupta katılım göstermeyecek kadar düşük içsel siyasi yeterlik sahibi ancak sistemin duyarlı olduğunu düşünecek kadar da yüksek dışsal siyasi yeterlik sahibi kişiler vardır. Bu gruptakiler oy verme gibi katılıma birinci gruptakilere oranla daha meyillidir ancak yine de protesto gibi katılıma yanaşmazlar. Bu grubun üyeleri genellikle takip etmekten mutludur. Üçüncü grupta hem yüksek içsel siyasi yeterlik hem de yüksek dışsal siyasi yeterlik sahibi kişiler vardır ki birinci gruptakilere göre her anlamda katılım göstermeleri çok daha olasıdır. Zimmerman (1989) ayrıca bu gruptakilerin, müstakbel siyasileri çıkarma ihtimali en yüksek grup olduğunu öne sürmektedir. Son gruptaki kişiler düşük dışsal siyasi yeterlik ve yüksek içsel siyasi yeterlik sahibidir. Bu gruptakiler protestoya daha yatkındır. Ancak söz konusu oy vermek gibi daha alışılmış katılım yolları olduğunda, bu kişilerin katılım konusunda isteksiz olduğu görülmektedir.

Bandura (1995), kolektif eylemin ya da grup etkinliğine dahil olmanın ancak bu katılımın istenilen sonucu elde etmede etkili olduğunu düşünmelerine bağlı olduğunu söylemektedir. Yani siyasi yeterliğin katılım üzerinde etki edebilmesi, istenilen sonucun elde edileceğine de inancı gerektirir. Zira istenilen sonuca ulaşmayı sağlamayacağından emin olunan bir eylem, kişi başarılı olacağını düşünse dahi söz konusu eylemi gerçekleştirmez.

Siyasi yeterlik konusunda üzerinde uzlaşmazlık bulunan bir diğer nokta ise, daha yoğun katılımı (kampanyalar katılım, bağış vs.) dışsal siyasi yeterliğin mi yoksa

içsel siyasi yeterliğin mi sağladığı konusundadır. Finkel (1985) dışsal siyasi yeterliğin bu anlamda daha kuvvetli bir belirleyici olduğunu savunurken, Clarke ve diğerleri (2010) içsel siyasi yeterliğin daha kuvvetli bir belirleyici olduğunu savunmaktadır.

Miller (1974) tarafından tanımlanan siyasi güven, siyasi yeterlik kavramıyla beraber siyasi eylemin önemli bir belirleyicisidir (Xena ve Scotto, 2015). İlgili tanıma göre siyasi güven, bireysel beklentilerle uyumlu çıktılarının siyasiler ve hükümet tarafından ortaya konduğuna dair yurttaşların inancıdır. Gamson (1968) ise siyasi katılım için hem yüksek siyasi yeterliğin hem de yüksek siyasi güvenin mevcudiyetinin şart olduğunu savunmaktadır. Ona göre güven eksikliği çeken ancak yüksek siyasi yeterlik sahibi olanlar, protestolara katılıma daha meyilli olmaktadır. Yalnızca güven eksikliği olanlar siyasi şüphecilerdir. Hem yeterlik hem de güven anlamında düşük olanlar ise siyasi anlamda ilgisiz olanlardır. Dahası bu kişiler, durumlarını düzeltmek anlamında da herhangi bir şey yapmaya hevesli değildirler. Son olarak yüksek güven ancak düşük yeterlik sahibi olanlar, katılıma istekli değildir. Öte yandan sistemin varlığının devamlılığını görmek isterler.

1.3.Kişilik

Kişiliği tanımlama noktasında Allport'un literatürdeki farklı tanımları ele alıp ortaya koyduğu genel tanım verilebilir. Buna göre "kişilik, bireyin çevresine özgün ve farklı bir biçimde uyumunu belirleyen psikofiziksel sistemlerin dinamik bir bütünleşmesidir." (akt. Güney, 2017, s. 53).

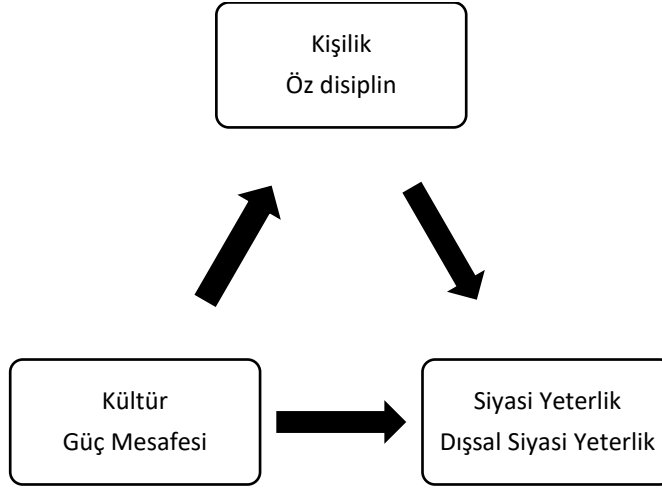
Kişiliğin beş faktörlü modelinde adında da belirtildiği üzere beş tane farklı kişilik özelliği vardır ve bunlar şu şekilde açıklanmıştır (Rolland, 2002, s. 8). Duygusal denge (nevrotiklik), çoğu modelde bulunan bir kişilik özelliğidir. Gerçekliğin inşasında, hissedilmesinde ve algılanmasında sorunlu, zor ve tehditkâr olunması noktasındaki bireysel farklılıklardır. Yine klasiklerden birisi de dışadönüklüktür. Kişinin çevresiyle ilişkisinin niceliği ve yoğunluğudur. Dışadönük olan kişiler daha fazla ilişki kurmaya çalışırlar. Öz disiplin davranışlarda tutuculuk ve güdülerin kontrolü ile ilgilidir. Uyumluluk, kişiler arasındaki ilişkilerin merhametli olmak ve düşmanca olmak nitelikleri aralığında ele alınmasıdır. Son olarak deneyime açıklık, yeni deneyimlerin gerginlik yaşamadan, hatta zevk duyularak tecrübe edilmesidir. Hatta bu özellikteki insanlar yeni deneyimleri arayıp bulurlar.

Kişiliğin beş faktör modeli farklı kültürlerde de tekrar edilebilecek nitelikte olmakla birlikte bu, tüm kültürleri en uygun düzeyde temsil edebileceği anlamına gelmemektedir. Ancak belirtmek gerekir ki bu model, kişiliğin ölçümünde evrensel bir taksonomidir (G. Hofstede ve McCrae, 2004).

1.4.Güç Mesafesi ile Siyasi Yeterlik Arasındaki İlişki

Winter (2003), kişiliğin her ne kadar bireye içkin olsa da bağlamdan belirli oranda etkilendiğini yazmıştır. Ona göre bağlamlar, daha tikel olarak makro bağlamlar, kişilerin dışında olmasına karşın kişiler bağlamları yanlarında taşırlar ve bu yüzden de bağlamlar kişiliğin bir parçası olarak değerlendirilir. Çalışma için önem arz eden diğer kısım ise kişilik ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkidir (Srivastava ve John, 1999). Dolayısıyla bu iki kısım bilgi değerlendirildiğinde, kültürün siyasi yeterlik ile arasında nasıl bir ilişki olduğunu kişilik vasıtasıyla araştırmak önem arz etmektedir. Çünkü bu aynı zamanda bize farklı kültür özelliklerinin, kişilerin demokrasiye, sisteme ve kendilerine yönelik algılarını nasıl şekillendirdiği yönünde bir fikir verecektir. Burada literatürü değerlendirdiğimizde görebiliriz ki güç mesafesi boyutu öz disiplin ile kayda değer bir ilişkiye sahiptir (Smith ve Bond, 1999). Öte yandan öz disiplin daha ziyade muhafazakâr eğilimlerle ilişkilendirilmektedir (Cooper, Golden ve Socha, 2013). Buradan hareketle belirtilebilir ki güç mesafesi ve öz disiplin yükseldikçe muhafazakâr ve itaatkâr eğilimler artış gösterecektir. Bu durumun doğru olması halinde güç mesafesi yüksek kültürlerin toplam kişilik özellikleri olarak öz disiplini yüksek olacaktır. Böylece dışsal siyasi yeterlik (kişilerin hükümetin taleplere ne kadar duyarlı olduklarına yönelik algıları) daha yüksek çıkabilecektir. Sonuçta bu çalışmanın esas noktası olan güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasındaki ilişkinin öz disiplin kişilik özelliği üzerinden incelenmesi daha da gerekli hale gelmektedir. Bu bölümde sözü edilen ilişkiler üzerinde durulacaktır.

Şekil 1.: Çalışmanın araştırdığı temel ilişkiler

Mondak ve Canache (2014) yaptıkları çalışmada bireylerin tutumlarını oluşturma ve harekete geçmedeki sebeplerinin neler olduğunu anlamak için mikro düzeye dikkat etmemiz gerektiğini söylemektedirler. Ancak bunu yaparken mikro düzey süreçleri kolektif çıktılara nasıl bağlayacağımızı anlamadığımız takdirde sınırlı kalacağımızı belirtmektedirler. Kolektif unsurların önemine binaen, yine Eulau (1963) belirtmiştir ki somut siyasi hareketler bireylerin davranışları olsa da siyasi olarak esas mühim olan, grupların, derneklerin, örgütlerin, devletlerin ve diğer kolektif unsurların hareketleridir. Yine Buss (1987), sosyal bağlamın kişiliğe dışsal bağlam olarak şekil verdiğini, ancak sonrasında kişiliğin bir parçası haline geldiğini belirtmektedir.

Winter (2003), her bir kişiliğin belirli bir bağlam içinde yer aldığını ve insanların bu bağlamları beraberlerinde taşıdıklarını söylemiştir. Yine bu yüzden bağlam kişiliğin bir parçasıdır. Bağlamın kişilik üzerinde dört temel etkisi vardır (Winter, 2003, s. 128). Birincisi, genetik olarak kişinin hali hazırda sahip olduklarıyla etkileşime geçen uyaranları sağlar ve bu sayede pek çok kişilik değişkenlerinin düzeyini etkiler. Farklı dinlerden olan kişilerin farklı özelliklere sahip olabilmesi buna örnek olarak gösterilebilir. İkinci olarak bağlamlar anlamlar, gelenekler ve ilişkiler ağı sağlarlar. Bu ağ içinde kişilik ve davranışlar yer alır ve yine bu ağ ölçüt alınarak kişilik ya da davranışlar normal veya patolojik olarak değerlendirilir. Buna örnek olarak Amerika ve Çin arasındaki fark gösterilebilir. Buna göre Amerika’da dışadönüklük daha normal görülürken, aynı durum Çin’de içedönüklük için geçerlidir. Üçüncü olarak ise, belli kişilik karakteristikleri belli bir kültürde tipik ya da o kültüre

özgüymüş gibi değerlendirilebilecek kadar yaygın olabilir. Nihayet sosyal bağlamlar, kişilik karakteristiklerini yönlendirir. Örnek olarak, dışadönüklük ile kahve ve sigara içme arasında ilinti bulunmasına karşın, dışadönük dindar Mormonlar, kahve ve sigaradan dini öğretileri dolayısıyla uzak dururlar. Bu sebeple kişilik karakteristikleriyle ilgili ilintilerin araştırılmasında hesaba katılmalıdırlar.

Burada bağlamın kişilik üzerindeki etkisini inceleyen bir takım çalışmalara değinmek yerinde olacaktır. İspanya'da gerçekleştirilen bir çalışmaya göre, öz disiplinin protesto üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür (Gallego ve Oberski, 2012). Anılan çalışmada görev anlayışı ve protestoların yasal olmayan nitelikleri sonucu negatif bir etki beklentisinin tersine böyle bir sonucun çıkmasını, protestoların İspanya'da tüm siyasi aktör tipleri tarafından uygulanmasının bir sonucu olabileceği belirtilmiştir. Yine Güney Kore'de gerçekleştirilen bir diğer çalışmaya göre ise, Schoen ve Steinbrecher (2013) tarafından yapılmış olan çalışmanın aksine, uyumluluk ve katılım arasında negatif yönlü bir korelasyon bulunmuştur (Ha, Kim ve Jo, 2013). Dahası, Koreliler söz konusu olduğunda dışa dönüklük de diğer kültürlerin aksine katılımın önemli bir belirleyicisi değildir. Anılan çalışmada bu tarz farklı bulguların, kişilik ile bağlamın etkileşimlerinin sonucu olabileceği belirtilmiştir. Bunu göstermek için de Kore'de mevcut siyasi bağlamın daha çatışmalı bir nitelikte olduğunu ve bunun da muhtemeldir ki çatışmadan kaçınma özelliğini ortaya çıkarırken diğerlerini bastırıldığına dikkat çekerler. Bu bir tahmin olmasına karşın, bağlam ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenme gerekliliğini vurgulaması bakımından önemlidir.

Siyasi yeterlik konusunda da bağlamın yeterlik üzerinde etkili olduğu söylenmiştir. Anderson (2010) tarafından ortaya konan çalışmaya göre cemaat olma duygusunun hem içsel hem de dışsal yeterlik üzerinde pozitif yönde etkisi söz konusudur. Yine ilgili çalışmada yapılan tespite göre, yeterlik kişinin kendi kendine oluşturduğu bir idrak değildir. Aynı zamanda kişinin içinde bulunduğu sosyal oluşumla girdiği etkileşim sonucunda da şekillenmektedir. Yine bireylerin içinde buldukları topluma karşı sahip olduğu aidiyet duygusu (kişinin ne oranda söz konusu topluma uyum sağladığı) onların siyasi yeterliği üzerinde etkili olmaktadır (McCluskey, Deshpande, Shah ve McLeod, 2004).

Burada kültür gibi makro düzey bir bağlamla siyasi yeterlik gibi bireysel düzeydeki bir algı arasında nasıl bir bağ kurulacağı konusuna değinmek gerekirse bu ikisi arasındaki ara düzeyi oluşturan siyasi sosyalleşme kavramından bahsetmek gerekmektedir (Almond ve Verba, 1963). Siyasi sosyalleşme, siyasi kültürün özünün nesiller boyunca aktarımı olarak kısaca tanımlanabilir (Langton, 1969). Yine aynı çalışmada belirtilmiştir ki siyasi sosyalleşme, siyasi kültürün devamlılığının yanı sıra değişimi de sağlamaktadır. Siyasi sosyalleşmeden bahsederken onun üç halinden söz etmek mümkündür (akt. Canan-Sokullu, 2015, s. 116). İlk olarak doğrudan ve dolaylı siyasi sosyalleşmeden bahsetmek gerekirse doğrudan siyasi sosyalleşmede birey siyasi değer, duygu ve bilgilerini çevresindekilerle paylaşır. Dolaylı siyasi sosyalleşmede ise birey davranışını yaptığı gözlemler sonucunda şekillendirir. İkinci olarak, siyasi sosyalleşme ailede başlayan bir süreç olsa dahi aile ile sınırlı kalmayıp çeşitli yollarla (göç, farklı sosyal gruplara dâhil olma vs.) ömür boyu süren bir süreçtir. Son olarak bir diğer etki de hükümetten gelmektedir. Alt kültürlerle dönük hükümetin tavrı, toplumun ne ölçüde bölünmüş ya da bütünleşik bir nitelik göstereceğinde etkili olur. Siyasi sosyalleşme bireyleri oy kullanma, kanunlara uyma, yerel meselelerde katılım gösterme gibi değerler açısından eğitmek işlevini görürken; sisteme dönük olarak ise sistemin bireylerin nazarında meşruluğunu sağlamak, bireylerin kaygılarını azaltmak gibi konularda önemli görevler üstlenir (akt. Canan-Sokullu, 2015, s. 116). Dolayısıyla, siyasi sistem için bireylerin desteğini elde etmede önemli bir rol oynar (Janowitz, 1983). İlâveten Hofstede ve McCrae (2004), güç mesafesinin düzeyinin üretiminin aileler sayesinde gerçekleştiğini ve bu üretimin ise, çocukların itaat doğrultusunda sosyalleştirilmesi kapsamında hayat bulduğunu söylemektedir.

Aile, sosyalleşmenin belki de en önemli parçasıdır (Lane, 1959). Burada ailenin de içinde bulunduğu sosyal gruplara biraz değinmek yerinde olacaktır. Sosyal gruplar hem sosyalleşme yoluyla toplumun kültürünü bireye aktarır hem de kültürün nesiller boyu devam etmesini sağlar (Güney, 2017). Bundan dolayı Shaw (akt. Güney, 2017, s. 139) oldukça hayati bir öneme sahiptirler. Sosyal grupları iki veya daha fazla kişinin arasında karşılıklı bir etkileşime sahip olmasıyla vücut bulan bir bütün olarak tanımlayabiliriz. Cooley sosyal grupları birincil ve ikincil olmak üzere ikiye ayırmıştır (akt. Güney, 2017, s. 146). Burada, içinde ailenin de bulunduğu birincil gruplar önem arz etmektedir. Bu ayrımın dayandığı temel kriterler ise ilişki şekilleri ve ilişkilerin

yaratacağı özelliklerdir. Birincil gruplar birincil ilişkiler temeline dayanır ve grubun yapısı, bunu devam ettirecek şekildedir. Bu ilişkiler sürekli, samimi ve daha kişisel bir niteliktedir. Bu nitelikten dolayıdır ki grup üyeleri arasında müzmin ve düzenli bir ilişki söz konusudur. Sonuçta kişiler, kendi amaçlarının önüne grubunkileri koyar ve bu ise kaynaşmış bir bütünün meydana gelmesini sağlar. Grup üyeleri, birbirlerine duygusal bağlarla bağlıdır ve ortak kurallar gönüllü olarak kabul edilir. Bu gruplarda örf, adet, gelenek ve ahlaki değerler esas etkili olan yargılardır. Dolayısıyla bu gruplar kendi kendilerini kontrol eden bir yapıya sahiptir. Homojendirler ve iş bölümü yok denecek kadar azdır. Aile bu nitelikleri dolayısıyla ve sosyalleşmenin başlangıç noktası olması (Almond ve Verba, 1963) anlamında oldukça önemlidir. Aile başlangıç noktası olmasının ötesinde, belki de en etkili sosyalizasyon aracıdır (Inglehart ve Norris, 2003; Lane, 1959). Bireylerin, yetişkin hayatlarında da büyük ölçüde devam eden siyasi değerleri, ailede karşı karşıya kaldıkları değerlerce şekillenir ve bu etkilenme üç-on üç yaş aralığında gerçekleşmektedir (Easton ve Hess, 1962). Bu, biçimsel olmayan nitelikte olan bir sosyalleşmedir ve aileler bunu yaptıklarının farkında bile değillerdir (Canan-Sokullu, 2015, s. 117).

Winter (2003), giriş bölümünde belirtildiği gibi makro ve mikro düzeylerin kişilik üzerindeki etkisinden bahsetmektedir. Kültür ve kişilik arasındaki ilişki bu çalışmanın inceleme konusu olduğundan, makro düzeylerden birisi olan kültür ile kişilik arasında ne gibi bir etkileşim olduğunu incelemiş çalışmalardan bahsetmek yerinde olacaktır. Ancak kültürü bir bütün olarak almaktan ziyade, onun güç mesafesi boyutuyla ilgisi olan çalışmalar önem arz etmektedir ve daha ziyade buralara değinilmiştir.

Winter (2003), normalde bağlamı kişiliğin bir parçası olarak görmenin kimilerine garip gelse de sosyal psikoloji dâhilinde bu durumun kabul gördüğünden bahseder. Burada bu çalışma açısından akla gelecek ve değerlendirilmesi gereken ikinci soru ise, kültürlerin kişiliklerinin olup olmadığıdır. Elbette ki tam anlamıyla homojen bir kültür kişiliğinden söz etmek olası değildir. Hofstede ve Mcrae (2004), tüm nüfusların karışık kişilik karakteristikleri gösterdiklerini belirtmişlerdir. Ancak anılan çalışmada yine de ortalama kişilik karakteristiklerinde farklılıkların bulunması durumunda, bunların farklı kültürel uygulamalara sebebiyet vereceğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla kültürlerin farklı yapılarının sebep olabileceği ortalama kişilik

karakteristiklerinin, yine toplumun üyelerinin siyasi sisteme bakış açılarını şekillendirebileceği fikri incelemeye değerdir. Smith ve Bond (1999) yaptıkları çalışmada güç mesafesi ile öz disiplin arasındaki korelasyonun en güçlülerden birisi olduğunu belirtmek suretiyle bu araştırmaya temel teşkil eden ilişkilerden birisini ortaya koymuştur.

Öz disiplin kavramı, literatürde daha önce yapılmış olan bir kısım çalışmalarda muhafazakârlıkla ilişkilendirilmiştir. Burada bu çalışmalara değinmek yerinde olacaktır. Öz disiplin, Mondak ve Canache (2014) çalışmasında ortaya konduğu gibi, otoriteye riayet etmek, kişisel sorumluluk ve muhafazakârlıkla bağlantılıdır. Dahası, öz disiplin ve nevrotik kişilik özellikleri ile devletin yurttaşlık kültürü arasında negatif bir ilişki olduğunu söylemiştir. Yine Vecchione ve Caprara (2009) tarafından ortaya konduğu gibi, liberal ve sol eğilimli bireyler deneyime açıklık boyutunda muhafazakârlara oranla yüksek iken muhafazakâr ve sağ eğilimli kişiler de öz disiplin boyutunda daha yüksek skorlara sahiptir. Bir diğer çalışmaya göre dışa dönüklük ve öz disiplinde yüksek olanlar, adaletin dağıtımı ile ilgili endişeleri benimseyen siyasi partileri desteklemeye daha meyillidirler ki bu partiler merkez sağ platforma işaret eder (Cooper ve diğerleri, 2013). Bir diğer çalışmada da yüksek uyumluluk ile deneyime açıklığın yanı sıra düşük dışa dönüklük ve öz disiplinin, sol eğilimli adayları desteklemekle ilintili olduğu ortaya konmuştur (Caprara, Schwartz, Capanna, Vecchione ve Barbaranelli, 2006). Aynı şekilde Schoen ve Schumann (2007), yüksek uyumluluk ve deneyime açıklık ile düşük öz disiplinin daha liberal partilere oy vermekle ilintili olduğunu yazmıştır. Yine bir diğer çalışmaya göre, öz disiplin genel anlamda tutarlı bir şekilde ekonomik ve sosyal anlamda muhafazakâr tutumlara işaret ederken, deneyime açıklıkta bu durum liberalizm için geçerlidir (Gerber, Huber, Doherty, Dowling ve Ha, 2010). Sonuçta anılan çalışmada ideolojik bütünün, siyasi ve sosyal uyaranlara anlamını veren bağlamlar ve bireysel düzeydeki kişilik farklılıklarının birleşimin bir işlevi olduğu söylenmiştir. Bu ise liberaller ve muhafazakârların hem kamu hem de özel yaşamlarında farklı olduklarını göstermektedir (Carney, Jost, Gosling ve Potter, 2008). Son olarak iki çalışmaya daha değinmek gerekirse öz disiplin ve deneyime açıklık, siyasi ideolojinin tahmin edilmesinde kullanılan önemli kişilik özellikleridir (Carney ve diğerleri, 2008; Gosling, Ko, Mannarelli ve Morris, 2002). Cooper ve diğerlerine göre (2013) genelde

öz disiplin ile de ilişkilendirilen ve sağ eğilimli adayların ile seçmenin önem verdiği sorumluluk, güvenilirlik ve üretkenlik karakteristiklerini göz önüne aldığımızda, öz disiplin ve sağa eğilimli olmanın alakalı olmasının normal olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla bu bizi yine kültürlerin ortalama kişilik özelliklerinin yaratabileceği farkın incelenmesi gereğine getirmektedir.

Smith ve Bond (1999), McCrae'in kişilik skorlarıyla Hofstede'in kültür skorları arasında korelasyon olduğunu düşünmektedirler. Yine Mondak ve Canache (2014), yaptıkları çalışmada kültür ile kişiliği birbirine bağlamışlardır. Elazar'ın girişimci, ahlakçı ve geleneksel siyasi kültürü ihtiva eden tipolojisinden yararlanmışlardır. Mondak ve Canache (2014) tarafından belirtildiği gibi, bu siyasi kültürler dâhilinde yaşayan kişilerin hükümete bakış açıları arasında bir takım farklılıklar söz konusudur. Ahlakçı kültürde hükümete kamu yararının teşvik edilmesi için olumlu bir kuvvet olarak bakılır ve vatandaşlar arasında kolektif menfaate hizmet mühim olarak görülür. Girişimci kültürlerde ise hükümete bakış açısı idealist olmaktan ziyade pratiktir ve özel alan oldukça önemlidir. Özel alanın hükümet tarafından yerinden edilmesinden ziyade, daha etkili çalışması için hükümet tarafından desteklenmesi gerekir. Son olarak geleneksel kültürlerde hiyerarşik sosyal düzene vurgu söz konusudur ve hükümet değerli olarak görülür. Ancak bu, mevcut sosyal yapılar ve sınıf bölünmeleri dâhilinde kaldığı sürece geçerlidir. Mondak ve Canache (2014) ayrıca, öz disiplinin daha çok geleneksel kültürü sergileyeceğini belirtmiştir.

Sonuç olarak literatür taramasını birkaç cümle ile özetlememiz gerekirse, kültür ile kişilik arasında belirli bir ilişki söz konusudur. Kültürün dört boyutu ve beş faktörlü kişilik ele alındığında, en kuvvetli ilişkilerden birisi güç mesafesi ile öz disiplin arasındadır. Yine öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında da bir ilişki bulan çalışmalar söz konusudur (Schoen ve Steinbrecher, 2013). Dahası, öz disiplini yüksek kişiler, genel anlamda muhafazakâr özellikler ve eğilimler göstermektedir. Yine yüksek güç mesafesi ise, kişilerin eşitsizliği daha ziyade kanıksamış bir tutum içinde olmalarını ifade etmektedir. Dolayısıyla güç mesafesi, eşitsizliğin sürdürülmesinde yukarıdan ziyade aşağıya odaklanır. Liderler dışındaki güç sahibi olmayan normal insanların da eşitsizliğin devamına nasıl yol açabildiğine işaret etmektedir. Kültürün dört boyutunun teorik haklılaştırmasında görüldüğü üzere güç mesafesi, kişilerin otoriteyle aralarındaki ilişki ile alakalıdır. Buradan hareketle söylenebilir ki yüksek

güç mesafesi ile düşük güç mesafesinin, otoriteryen bir rejime bakış açıları birbirinden oldukça farklı olacaktır. Zira otoriteryenizmde, kitlelerin siyasetten dışlanması ve iktidarın tekeli elde edilmesi söz konusudur (Heywood, 2007, s. 38). Bunu yaparken iktidar yine otoriteye dayanmaktadır. Otorite, en basit tanımıyla meşruluğa bürünmüş iktidar olarak tanımlanabilir (Heywood, 2007, s. 5). Ancak otoriteryenizmde, otorite iddiası aşağıdan değil yukarıdan gelir. Normalde literatürde demokrasilerdeki kişilerin, otoriteryen rejimlerdekilere göre daha yüksek dışsal siyasi yeterliğe (hükümetin ne kadar duyarlı olduğuna dönük inanç) sahip olması beklenirken (Coleman ve Davis, 1976), Çin ve Tayvan karşılaştırmasında bunun tersi çıkmasına muhtemel bir izah olarak iki ülkenin güç mesafesi farkı ve daha genelde de kültür ele alınmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ARKA PLAN

Watson (1924) bilinçli olmanın ne tanımlanabilir ne de kullanılabilir bir kavram olduğunu belirtmiştir. Ona göre bu kavram, eski zamanlarda kullanılan ruh kavramı için bir alternatiften fazlası değildir. Yine bu yüzden eski psikolojide dini felsefenin hâkimiyetinin söz konusu olduğunu söylemiştir. Watson (1929), davranışçılığın hem zamanının güncel kuramlarıyla hem de geleneksel kavramlar ve terminolojiyle kopuşu temsil ettiğine inanmaktadır. Kişinin kendi düşünce ve hislerini incelemekten kurtulmak gerektiğini ve yalnızca bağımsız gözlemciler tarafından aynı nesne ya da olay üzerine yapılabilen gözlemlerin geçerli sayılabileceğini belirtmiştir. Yani aynı fizik veya kimya gibi psikoloji de böylece tamamen nesnel, deneysel olmakta ve doğa bilimleri arasında yerini almaktadır. Sonuçta bu öneriler soyut görünse de modern psikoloji, sosyal bilimler ve kendimize dair kavramsallaştırmalar üzerinde devrimsel bir etki yapmıştır.

Siyaset biliminde yirminci yüzyılın ortalarına kadar hâkim olan anlayış kurumsalcı yaklaşımdır. Bu yaklaşım, adından da anlaşılacağı üzere esas olarak ülkelerdeki siyasi yapılara odaklanmış ve ülkeler arasındaki farklılıkların kaynağını birbirinden farklılaşan kurumlarda aramıştır (Guy Peters, 1999). Zamanla bu geleneksel yaklaşıma çeşitli eleştiriler gelmiştir ve burada özet olarak Macridis (akt. Ishiyama, 2012) tarafından ortaya konan beş eleştiri verilebilir.

Beş eleştiriden ilki, kapsamın darlığına dairdir. Öyle ki geleneksel yaklaşım fazla Avrupa merkezci bir odağa sahipken Avrupa dışında kalan siyasi sistemleri çok da dikkate almamaktadır. Geleneksel yaklaşımın tasviri niteliği ise ikinci eleştirinin konusudur. Bu sebeptendir ki analitik ve açıklayıcı değildir. Üçüncü eleştiri ise geleneksel yaklaşımın gereğinden fazla kural ve yasalarla alakalı olmasına yöneliktir. Bir diğer tenkit ise araştırmacıların tekil olarak ülkeleri incelemelerini ele alır. Tekil ülke incelemesi ilgili ülke hakkında derinlemesine bilgi sağlamaktadır, ancak diğer yandan araştırmacıyı karşılaştırma yapabilme olanağından mahrum bırakır. Son olarak ise geleneksel yaklaşımın anekdotlara dayanması tenkit konusu olmuştur. Bunun yerine daha ziyade hipotezlerin test edildiği ve deneye dayalı nitelikte olan çalışmalara

ihtiyaç söz konusudur. Geleneksel yaklaşıma dair bu ve bunlar gibi sorunların yanı sıra kolonilerin çözülme süreci sonrasında bağımsızlığını elde eden ülkelerde yönetimle ilgili kurumların pek bir önem ihtiva etmedikleri görülmüştür. Sonuçta kenara bırakılan kurumlar davranışçı devrime önyak olmuştur (Hague & Harrop, 2014, ss. 99-100).

Munck ve Snyder (2007) tarafından ortaya konulduğu üzere davranışçı devrim üç temel etkinin ortaya çıkmasına önyak olmuştur. Bunlardan birincisi, kurumların değil bireylerin siyasi davranışlarının analiz konusu olması gerektiğine dair yapılan vurgudur. İkinci etki ise yöntemle alakalıdır. Buna göre daha bilimsel sonuçlara ulaşmanın önemine binaen, niceliksel yöntem ve veri toplama tekniklerinin kullanılmasının şart olduğu fikrinin oluşmasıdır. Davranışçı devrimin son etkisi ise disiplinler arasındaki sınırları muğlaklaştırmasıdır. Böylece farklı alanlardan konular siyaset bilimi kapsamında incelenmeye başlanmıştır. Disiplinler arası sınırların daha geçirgen hale gelmesiyle araştırma alanı oldukça genişleyen siyaset bilimi alanının kapsamına siyasi kültür gibi kavramlar dahil olmuştur ki siyasi kültür kavramı, bu çalışma açısından bize bakış açısı sağlamaktadır.

Almond ve Verba (1963), siyasi kültürü meydana getiren iki farklı unsurdan söz etmektedir. Bunlardan bir tanesi yurttaşların siyasi sistem ve onun unsurlarına yönelik tutumları iken, bir diğeri bireylerin siyasi sistem içindeki rolleri ile alakalı tutumlarıdır. Anılan çalışmada yine belirtilmektedir ki siyasi sistemi oluşturan siyasi kültür ve siyasi yapıdır. Burada siyasi yapıyı siyasi kurumlar ve siyasi alt yapılar, siyasi kültürü ise bireylerin siyasi sistem ile ilgili inanç, tutum, değer yargıları ve eylemleri oluşturmaktadır (Almond ve Verba, 1963). Almond ve Verba (1963), siyasi kültürün üç farklı boyutunun olduğundan bahsetmektedir. Bunlar bilişsel (siyasi sistem ve aktörlerle ilgili bilgi düzeyi), duygusal (siyasi süreçle ve bireylerin kendilerini onun içinde nasıl algıladıkları ile ilgili inançları) ve değerlendirici (siyasi çıktılar ile alakalı) boyutlardır. Bu çalışmada siyasi süreçle ilgili olan duygusal boyut temel alınmaktadır. Almond ve Verba (1963), siyasi süreci yurttaşlık kültürü kapsamında ele almaktadır. Öyle ki bireylerin davranış, değer ve inançları bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Öz yeterlik sosyal bilişsel teoride oldukça önemli bir role sahiptir. Sosyal bilişsel teori için öz yeterliğin önemi, kişinin belirli bir davranışı sergilemesi sonucunda arzu ettiği sonucu elde edeceğine inanması algısına dayanmaktadır (Bandura, 1977). Dolayısıyla bir davranışın sergilenmesinde iki gereklilik söz konusudur. Bunlardan birincisi, kişinin bir davranışı sergilemesi halinde istediği sonucu elde edeceğini düşünmesidir. İkinci gereklilik ise kişinin bir davranışta bulunmadan önce ilgili davranışı gerçekleştirmede kendisini yeterli kapasiteye sahip olarak görmesi, yani öz yeterliğe sahip olmasıdır. Sosyal bilişsel kuram öz yeterlik inançlarını kapsamlı bir kişilik kuramı içerisine yerleştirir. Kuramda kişinin durumlar ve görevlerin üstesinden gelebilme kapasitesini haiz olduğuna yönelik inancı (Öz yeterlik), çeşitli alanlarda işlev görmede başarılı şekilde adapte olmanın ve yeterli davranışın temelinde yer almaktadır (Bandura, 1997). Davranışçılık kişiliğin oluşumu noktasında çevrenin bireyden daha önemli olduğunu vurgulamaktadır (McGuire, 1993). Bandura (1977) tarafından işaret edildiği üzere sosyal bilişsel kuramda ise bilişsel ya da kişisel faktörler (bilgi, beklentiler ve tutumlar), çevresel faktörler (sosyal normlar, cemaate erişim ve etrafını değiştirmedeki etki) ve davranışsal faktörler (beceriler, pratik ve öz yeterlik) insanların davranışını etkiler. Dolayısıyla çevreyi hesaba katan bu kuram siyasi kültür ile uyumludur. Daha önce bahsedildiği gibi bireyin içine doğduğu toplumun siyasi kültürünü siyasi sosyalleşme vasıtasıyla çevresi gerçekleştirmektedir (Almond ve Verba, 1963). Zira sosyalleşmenin önemli ajanları arasında aile, akran grupları, okul, medya vardır (Langton, 1969).

Bandura (1977) tarafından öne sürüldüğü üzere davranış gözlem yoluyla öğrenilir. Buna göre anılan çalışmada davranışla ilgili şu açıklamalar yapılmıştır. Burada davranışın ilk olarak başka birisi tarafından sergilenmesi gözlemlenir ve ardından taklit edilir. Ancak bu durumun gerçekleşmesi belirli şartlara bağlıdır. Burada öğrenen kişi, örnek alınan kişinin karakteristikleri ve içinde bulunulan durum belirleyici olmaktadır. Davranışı öğrenen kişinin dikkatini verip vermediği, örnek alınan kişiye yönelik bir hayranlık duygusunun söz konusu olup olmadığı, sergilenen davranışın çevre tarafından ödüllendirilip ödüllendirilmediği gibi unsurlar davranışın öğrenilmesinde etkilidir. Aile içerisinde çocukların ebeveynlerini ya da ağabey veya abla gibi kendilerinden büyükleri model olarak aldıklarını ve davranışları bu kişileri gözlemleyerek öğrendiklerini görmekteyiz. Bu da bizi siyasi sosyalleşmede de en

önemli parçalardan biri olarak kabul edilen aileye tekrar getirmektedir. Ayrıca davranışların öğrenilme ihtimallerini etkileyen bir unsur da bilişsel süreçler ve ahlaki inançlardır.

Bandura (1977) kişilik karakteristiklerinin sonradan öğrenildiğini, doğuştan sahip olunmadığını söylemiştir. Davranışçılıkta olduğu gibi kişinin davranışının oluşumunda ilgili davranışa çevrenin ne yönde tepki verdiği önemlidir. Burada iki durum söz konusudur. Davranış kişinin çevresi tarafından destek görmesi halinde daha da kuvvetlenir. Tersine durumda kişi davranışı dolayısıyla cezalandırılırsa davranışta zayıflama gözlemlenir. Böyle bir benzerlikten sonra sosyal bilişsel kuram davranışçılığa göre bir farklılık yapar. Öyle ki bireyin tüm uyaranlara muamelesi eşit düzeyde değildir (Bandura, 1977). Herkes belli bir kişisel kapasiteye sahiptir ve bunun sayesinde uyaranların pasif alıcısı değildirler. Dolayısıyla birey sürece dahil olur ve bunu yaparken bazı uyaranları daha önemli olarak değerlendirir. Bu değerlendirmede ise kişilik karakteristikleri önemli bir rol oynar.

Sosyal bilişsel kuramda kişiliğin meydana gelmesinde sosyal çevre müdahildir ve dahası kişinin kim olduğuna dair inancının oluşmasında vurgu, kişinin kendisinden ziyade diğer kişiler üzerindedir (Mead, 1934). Pettigrew (1997), kişilik ve sosyal bağlam arasındaki etkileşimin üç farklı düzeyde vuku bulduğundan bahsetmektedir. Bunlar mikro düzey, mezo düzey ve makro düzeydir. Mikro düzey bireysel düzey olup, kişiliğe karşılık gelir. Mezo düzey ise durumsal düzeydir ve yüz yüze etkileşim söz konusudur (sosyalleşme). Son olarak makro düzey ise sosyal yapısal düzeydir. Dolayısıyla kurumları ve örgütleri muhteviyatında barındırır. Tüm bu düzeyler birbirleriyle çift yönlü bir etkileşim içerisindedir. Bu çalışmada makro ve mikro düzeyler arasındaki ilişki önemlidir ve bunu mümkün kılan mezo, yani ara düzeydir. Sonuçta siyasi sosyalleşme, siyasi sistem ile bireyler arasında bir ara düzey görevi görmektedir.

2.1.Siyasi yeterlik

Siyasi yeterlik kavramı oldukça uzun süredir incelenmektedir. Günümüzde ise bu kavramın ve onun siyasi sistem açısından ortaya koyduğu etkilerin önemi her zamankinden daha hayati bir nitelik almıştır. Bunun sebebi, kişilerin siyasi yeterliklerinin gün geçtikçe azalması ve katılımı ilgili sorunların dünya çapında

yaşanması gibi uzun süredir tartışılan konulardır (Abramson ve Aldrich, 1982). Siyasi yeterlik, literatürde bireysel siyasi eylemin siyasi sürece etki ettiği ya da edebileceği inancı, yani vatandaşlık görevlerinin yerine getirilmesinin anlamlı olması şeklinde tanımlanmıştır (A. Campbell ve diğerleri, 1954). Ancak bu tanımın ötesinde siyasi yeterlik kavramı ilerleyen zamanda kendi içinde esas itibarı ile içsel ve dışsal siyasi yeterlik olmak üzere iki boyuta ayrılmıştır ve bu ayrım bugün büyük oranda kabul edilmektedir (Balch, 1974; Bandura, 1997; Converse, 1972). İçsel siyasi yeterlik, kişinin siyasete dair kendine yönelik duyduğu özgüven ile alakalıdır. Kişinin siyaseti anladığını, sürecin işleyişine hâkim olduğunu düşünmesidir (Craig, Niemi ve Silver, 1990). Yani içsel siyasi yeterlik için bir işlevsel tanım yapmamız gerekirse kişinin siyaseti anlama ve siyasete katılma yetisine dair algısıdır diyebiliriz. Dışsal yeterlik ise kişinin, siyasi sistemin halkın taleplerine duyarlı olup olmadığına dair idrakini yansıtmaktadır (Balch, 1974; Converse, 1972). Bir anlamda sistemin kişilerin taleplerine cevap verip vermediğine, kişilerin başlatacağı değişimine açık olup olmadığına yöneliktir. Dışsal siyasi yeterlik için ise işlevsel tanım olarak siyasi sistemin halkın taleplerine yönelik duyarlılığına dair bireylerin algısı diyebiliriz.

Iyengar (1980) tarafından belirtildiği üzere kişinin yeterliği, güncel siyasi gerçekliklere cevap vererek sürekli dalgalanan bir şey olmaktan ziyade rejimin duyarlılığına dönük yerleşmiş tutumlardır. Yani iktidara gelen kişiler ve partilerle birlikte her seferinde büyük bir değişim geçirmez. Tabii ki bu, izlenen siyasaların kişilerin siyasi yeterlikleri üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı anlamına gelmez (Iyengar, 1980). Dolayısıyla kişinin kendisi kadar kişi üzerinde etkili olan daha geniş gerçekliğin de önemi ortaya konmuştur

Siyasi yeterlik kavramının çeşitli öncülleri bugüne kadar incelenmiştir. Bunlardan birkaç tane saymak yerinde olacaktır. Pek çok değişkende olduğu gibi eğitim bunlardan bir tanesidir. Eğitimin etkisini biraz daha detaylandırmak gerekirse üniversitede mezun olunan bölümün etkisinden bahsedilebilir. Buna göre siyaset bilimi bölümünde mezun öğrencilerin diğerlerine nazaran daha yüksek siyasi yeterlik oranına sahip olduğu görülmektedir (Dominguez, Smith ve Williams, 2017). Bir diğer öncül ise sosyo-demografik faktörlerdir. Örneğin kişinin içine doğduğu ailenin ekonomik durumu onun siyasi yeterliği üzerinde etkili olmaktadır. Ekonomik durumu nispeten iyi olan aileden gelen kişi, diğerlerine göre siyasi yeterlik açısından daha iyi

durumdadır (Borgonovi ve Pokropek, 2017). Bir diğerk öncül ise kişiliktir (Srivastava ve John, 1999). Genetik karakteristikler ve medya da bu öncüller arasında sayılmaktadır (Xena ve Scotto, 2015).

2.2.Güç mesafesi

Güç mesafesi kültürün dört boyutundan birisinin ismidir. Güç mesafesi haricinde erillik/dişillik, bireyselci/toplulukçu ve belirsizlikten kaçınma boyutları vardır. Kültürün boyutları toplumların karşılaştığı temel sorunlara yanıt bulmayı nasıl yaptıkları ile ilgilidir (G. Hofstede, 1983). Kültürün dört boyutu Hofstede'e göre örgütleri yapılandırmanın farklı yollarını, örgütlerdeki kişilerin farklı motivasyonlarını ve toplumdaki kişilerin ve örgütlerin karşı karşıya kaldığı farklı meseleleri açıklamada kullanılır (Hofstede, 1983). Güç mesafesini farklı bir şekilde tanımlayacak olursak, bir toplum içerisinde kurumlar ve örgütler dâhilinde gücün eşit olmamasının kabullenebilir olup olmamasının ölçümüdür diyebiliriz (G. Hofstede, 1985). Dolayısıyla güç mesafesi vaki olan eşitsizliğin nasıl idrak edildiği ile ilgilidir. Eşitsizliğe değil onun algılanmasına odaklanılır. Buradan hareketle güç mesafesine, güç sahibi olmayan halkın mevcut eşitsizliği algılama şekli işlevsel tanımını verebiliriz.

Güç mesafesinin yüksek olduğu durumlarda güçlü birey ve gruplar, hâlihazırda ellerinde bulundurdukları avantajların devamlılığının sağlanması için eşitsizliği savunacakları ve eşitliğe muhalif olacakları öngörülebilir. Tabiidir ki bu durumu mümkün kılanın, eşitsizliği kabullenen güçsüz olanlar olduğu değerlendirmesi yapılabilir (Kemikkıran, 2015).

Türkiye'nin güç mesafesi oranlarına da değinmek burada değinmek gerekmektedir. Daha önceki çalışmalara baktığımızda Türkiye'nin güç mesafesi skorunun 66 olduğu görülmektedir (G. H. Hofstede ve diğerkleri, 2010). Diğerk ülkelerle mukayese edildiğinde bu skor, Türkiye'nin en yüksek güç mesafesi oranlarına sahip olanlar arasında olmasa da yüksek güç mesafesi sahibi bir ülke olduğunu ortaya koymaktadır.

2.3.Kişilik

Campbell, Converse, Miller ve Stokes (akt. Cooper, Golden ve Socha, 2013, s. 1) ortaya koydukları çalışmada kişiliğe oldukça büyük önem atfetmiş ve ister siyasi

isterse de toplumsal veya ekonomik olsun, davranışla ilgili herhangi bir açıklamanın kişilik teorilerini büyük oranda dayanak alması gerektiğini söylemişlerdir.

Kişiliğin kavramsallaştırılmasında daha önceden yürütülmüş bir çalışmadan faydalanılacaktır. Buna göre Mcrae ve diğerleri (2005), bir kültürün kişiliğini kavramsallaştırmanın en azından üç yolu olduğundan bahsetmişlerdir. Bunlardan ilki ethosdur. Süper organik seviyede ethos, kültürün kurumları ve göreneklerini tarif etmede kullanılan (halk hikâyeleri, siyasi örgütlenme, dini inançlar gibi) kişilik özelliğine benzer karakteristiklere atıf yapar. Ethos olarak kişiliğin kültürün üyelerinin doğrudan kişilik özellikleri ile ilgili söyleyecek bir şeyi yoktur. Yine aynı çalışmada buna örnek olarak Afganistan'daki Taliban gösterilmiştir. Zira Taliban yönetimindeki Afganistan, İslam'ın Ortodoks bir yorumunun uygulanmasından hareketle deneyime kapalı olarak değerlendirilebilir ancak bu demek değildir ki toplumun her üyesi aynı bu şekildedir. Sıradan bir Afganlı pekâlâ deneyime açık bir karaktere sahip olabilir.

Mcrae ve diğerleri (2005) çalışmasında ikinci kavramsallaştırma yolu olarak ulusal karakterden bahsedilmektedir. Buna göre ulusal karakterde kişilik özellikleri, kültürün üyelerinin her biri için geçerliymiş gibi değerlendirilir. Her ne kadar ulusal karakter belli ölçüde kültürün üyeleriyle ilişkili olsa da bu, belirli bir kültürdeki tüm üyeler aynı kişilik özelliklerini yansıtıyor demek değildir (Du Bois, 1944). Yani kısaca insanlar bir kültürü ve üyelerini belirli kişilik karakteristiklerine sahip olarak düşünebilirler ancak pekâlâ pek çok üye bu özellikleri taşımayabilir. Teksaslıların kovboy olarak düşünülmesine karşın Teksas dâhilinde olan oldukça az kovboyun bulunması ve diğerlerinin bunlarla aynı kişilik özelliklerini paylaşmayabileceği anılan çalışmada örnek olarak sunulmuştur (McCrae ve diğerleri, 2005, s. 408).

Üçüncü kavramsallaştırma yolu ise toplam kişiliktir (McCrae ve diğerleri, 2005). Anılan çalışmada toplam kişilik kültür üyelerinin ortalama kişilik özelliği değerlerinin ölçümü üzerinden bu konuyu ele alır. Söz konusu çalışmada bu durum tıpkı kişi başına düşen milli gelire benzetilerek tüm kültürün parçalarının ortalaması tarafından temsil edilmesi şeklinde açıklanmaktadır. Bu ifadeye göre bir ülkede dışa dönüklük ortalamasının diğerlerinden yüksek olması, oradaki kültürün dışa dönük bir kültür olduğu anlamına gelir. Anılan çalışmadaki bu kavramsallaştırma yürütülen

çalışma için en makul olanı olarak görülmüş ve bu çalışma kapsamında da bu kavramsallaştırma kullanılmıştır.

Biraz da kişiliğin beş faktör modelinden bahsetmek gerekmektedir. Yaklaşımın en önemli ve güçlü yanlarından birisi tutarlılığı ve tekrar edilebilirliğidir ve bu özellikleri onun deneye dayalı oluşunun önemli bir göstergesidir (Mondak ve Halperin, 2008). Yine aynı çalışmada belirtildiği üzere, 1980'lerden bu yana sayısız araştırma yapılmıştır ve sonunda kendini tekrar eden beş kişilik özelliği ile karşılaşılmıştır. Bu özelliklerin daha ziyade şemsiye gibi görülmesi gerektiği, yani pek çok özelliği içine alan kavramlar olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla beş faktörlü kişilik modeli her ne kadar kültürler arası karşılaştırma imkânı sağlasa da bu modelin her kültürü en uygun düzeyde yansıttığı ya da var olan her kişilik özelliğini en net şekliyle ölçtüğü söylenemez. Yine de karşılaştırmaya olanak sağlayan bu model oldukça kullanışlıdır ve bu çalışmada da yararlanılmıştır.

Schoen ve Steinbrecher (2013) tarafından ortaya koyulan çalışmada görüldüğü üzere kişiliğin katılım üzerinde etki etmesinde aracı rolü oynayan yurttaşlık kültürü, siyasi ilgi, içsel ve dışsal siyasi yeterlik tutuma dair değişkenler aracı rolü oynamaktadır.

Bu çalışma açısından esas önemli olan öz disiplin, çok çeşitli biçimler altında tasvir edilmiştir. Bunlar arasında süper ego kuvveti, kontrol ve ihtiyat vs. sayılabilir (Mondak ve Halperin, 2008). Anılan çalışmada belirtildiği üzere tüm bunlar öz disiplini sorumlulukla ilişkilendirmektedir. Mondak ve Halperin (2008) öz disiplinle ilgili şu noktalara da değinmiştir. Yüksek öz disiplin sahibi olan kişilere görev bilinci olan, organize ve güvenilir kişiler olarak bakılmıştır. Düşük öz disiplin sahibi olanlar ise bunların tam tersi tembel, fevri ve güvenilir olarak değerlendirilmiştir. Öz disiplinin birtakım siyasi davranışlarla alakalı olması beklenmektedir. Bunlar kurallara uymaya meyil, değişikliği kabullenmede isteksizlik ve buna karşılık gelen statükoyu devam ettirmeye dönük tercihtir.

Başka bir çalışmada da en tutarlı bulgulardan birisinin bireylerin sahip oldukları kişilik özellikleri doğrultusunda, kendi kişilik özelliklerini paylaştığına inandıkları obje ve fikirlerin ikna çabalarına daha olumlu yanıt vermeleri olduğu söylenmiştir (Gerber, Huber, Doherty, Dowling ve Panagopoulos, 2013). Bunun

ışığında kişilerin belli oranda kişilikleri doğrultusunda oy verdiklerini söylemek mümkündür ki buna daha önceden literatür özetinde değinmiştik. Bu açıdan diyebiliriz ki bu bizi yine mikro düzey ile makro düzey arasındaki ilişkiye getirir.

Öz disiplin bireysel siyasi eylemlerle pozitif yönde ilintiliyken (haberleri takip etmek, bağışlarda bulunmak vs.) kolektif eylemlerle negatif yönde ilintilidir (Ha ve diğerleri, 2013). İspanya Bask'ta yapılan bir diğer araştırmada kişilik, siyasi amaçlara ulaşmada şiddeti onaylayanlar ve onaylamayanlar olarak iki açıdan incelenmiştir (Brandstätter ve Opp, 2014). Buna göre şiddet yanlısı kişilerin etnosentrik, düşmanca ve düşük öz disiplinli, daha az uyumlu ve daha az muhafazakâr olduğu bulunmuştur. Yine de çalışmada belirli sınırlılıklar söz konusudur. Bir diğer çalışmada ise öz disiplini yüksek kişilerin riskten hoşlanmadıkları ve kanunlara uymaya önem verdikleri söylenmiştir (Mondak ve diğerleri, 2011). Anılan çalışmada ayrıca kişilik özellikleri ile çevresel uyarıların katılım tiplerine katkı yaptığı söylenmiştir.

2.4.Hipotezler

H1: Güç mesafesi ile öz disiplin arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H2: Öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H3: Güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H4: Güç mesafesi ile içsel siyasi yeterlik arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H5: Güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasında kişilik değişkeninin aracılık etkisi vardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu çalışmada esas itibariyle tarama yönteminden faydalanılmıştır. Odak gruptan toplanmış veriler kullanılmıştır. Bu çalışmanın nüfusunu Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne kayıtlı ve Türk vatandaşı olan yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulması aşamasında tez yazım döneminde bulunan ve aktif şekilde derslere katılmayan öğrencilere erişimin ve onların ankete katılmalarını sağlamanın nispeten zor olduğu görülmüştür. Zaman kısıdı da göz önünde bulundurulduğunda örneklemin oluşturulmasında tesadüfi örneklem yönteminden faydalanılmış, sistematik bir seçim yöntemi takip edilmemiştir. Veri toplanması aşamasında enstitüde ders saatlerinde bulunan kişilerden gönüllü olanlara çalışmanın veri toplama aracı uygulanmıştır.

3.1.Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dâhilinde hali hazırda kayıtlı ve Türk vatandaşı olan yüksek lisans öğrencileri içerisinden seçilerek oluşturulmuştur. Anket tesadüfi örneklem yöntemi temel alınarak uygulanmıştır. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü kapsamında toplamda 470 tane Türk ve yüksek lisans öğrencisi vardır. Elbette ki bunlardan bir kısmı tez döneminde olan öğrencilerdir. Dolayısıyla enstitüdeki derslere katılımları söz konusu değildir. Bu sebeple anket daha ziyade aktif olarak derslere katılmakta olan yüksek lisans öğrencilerine uygulanabilmıştır. Enstitüde derslerin olduğu zamanlarda katılımı kabul eden kişilere veri toplama aracı dağıtılmış ve anketler uygulanmıştır. Bu çalışmanın nüfusunu oluşturan kişilerin içinden bir örneklem oluşturulmasında sistematik bir yol izlenememiştir. Yine değinilen tez yazım dönemindeki öğrencilerin var olması sebebiyle erişim ve katılım açısından daha zor olacak bu kişiler çalışma kapsamına alınmamış ve sonuçta tesadüfi örneklem uygulanmıştır.

Çalışmada ilk olarak hedeflenen katılımcı sayısı 70'dir. Bu çalışmanın nüfusunun yüzde on beşine tekabül etmektedir. Ancak bu sayıya zaman kısıdı dolayısıyla erişilememiş ve örneklem sayısı 63'te kalmıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın

örneklemini Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü içinden tesadüfi örnekleme göre seçilen 63 yüksek lisans öğrencisi oluşturmaktadır.

Çalışmanın örnekleme göz önüne alındığında sonuçlar açısından akla gelebilecek bir soru ise üniversite mezunu bu kişilerden oluşan örneklemin çalışmanın sonucu için bir sorun teşkil edip etmeyeceğidir. Burada iki çalışmaya atıfla bu çalışmanın örnekleminin bağımlı ve bağımsız değişkenler için bir sorun teşkil etmeyeceği açıklanacaktır. İlk olarak siyasi yeterlik kavramı üzerinde eğitimin kayda değer bir etkisi vardır. Ancak içsel siyasi yeterlik için siyasete ilgi ve siyasete dair bilgi bu etkiyi azaltmaktadır (Rasmussen ve NØrgaard, 2018). Dışsal siyasi yeterlik içinse kişinin eğitim düzeyinden ziyade kişinin çevresinin eğitim açısından ne ölçüde rekabetçi olduğu daha önemlidir (Rasmussen ve NØrgaard, 2018).

Çalışmadaki bağımsız değişken açısından ise güç mesafesini ölçen çalışmalar arasında en önemlilerinden birisi Hofstede'in (1980) IBM çalışanları üzerinde yürüttüğü araştırmadır. Orta sınıf kişiler söz konusu olmasına rağmen kültürler arasındaki farklılıklar yakalanabilmiştir. Üniversite bitirmesi halinde ise kişinin otomatik olarak orta sınıf olacağı belirtilmiştir (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010). Dolayısıyla burada Bu yüzden bu çalışmada da yüksek lisans öğrencilerinden bir örneklem oluşturmamız bu çalışma açısından sakıncalı bir durum değildir. Zaten daha önce eğitim ve siyasi yeterlik arasındaki ilişkide de belirtildiği üzere bu çalışmanın bağımlı değişkeni açısından da yüksek lisans öğrencilerini inceliyor olmak sıkıntılı bir durum oluşturmamaktadır. Burada yine de üzerinde durulması gereken bir nokta vardır. Buna göre orta sınıfın değerleri, alt sınıfta bulunan kişilerin değerlerine göre farklılaşmaktadır. Ancak orta sınıfın değerleri, söz konusu ülkedeki kurumların şekillenmesinde daha etkilidir (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010). Dolayısıyla bu çalışmanın amacı göz önüne alındığında orta sınıf içerisinde bulunan kişilerin incelenmesi daha önemlidir. Burada örnekleme dair ortaya konabilecek en önemli ve temel kısıt ise bir kültürü tam anlamıyla yansıtmayıdır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada faydalanılan veri toplama araçları literatürde hali hazırda kullanılmış, mevcut anketlerden seçilmiştir. Ayrıca seçilen anketler daha önceki çalışmalarda Türkçeye tercüme edilmiş ve uygulanmıştır. Bu sebeple çeviri noktasında

da herhangi bir sorun söz konusu değildir. Toplamda yararlanılan üç farklı anket söz konusudur. Öte yandan demografik özellikler hakkındaki sorular siyasi yeterlik ve daha özelde de tek tek içsel siyasi yeterlik ve dışsal siyasi yeterlik üzerinde etkisi olduğu bilinen unsurları içermektedir.

Siyasi yeterlik için Campbell ve diğerleri (1954) tarafından ilk olarak geliştirilen sorulara ilave olarak Niemi, Craig ve Mattei (Niemi, Craig ve Mattei, 1991) dört yeni soru geliştirmiştir. Daha sonra Toğan (Toğan, 2006) tarafından Türkçeye çevirmiş ve yaptığı testler sonucunda bir maddenin hiçbir faktörde yer almadığını görmüştür. Dolayısıyla ilgili madde anketten çıkarılmıştır. 5'li Likert Ölçeği bu anket için kullanılmıştır. İlk dört soru içsel siyasi yeterliği ölçmeye yöneliktir. Siyasi yeterliği ölçmeye yönelik bu anketin son dört sorusu ise dışsal siyasi yeterliği ölçmek için hazırlanmışlardır. İçsel siyasi yeterlik soruları düz puanlanmış, dışsal siyasi yeterlik soruları ise ters puanlanmıştır. Bu ankette 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır.

Siyasi yeterliğin ölçülmesinde kullanılan sorular sırasıyla aşağıdaki gibidir:

- Kendimi politikaya atılabilecek kadar donanımlı görüyorum
- Ülkemizde var olan önemli politik sorunları oldukça iyi bildiğimi sanıyorum
- Devlet yönetiminde olan insanların çoğu kadar başarılı olabileceğimi sanıyorum
- Devlet ve politika hakkında pek çok insandan daha bilgili olduğumu düşünüyorum
- Bazen devlet işleri ve politika benim gibi insanların anlayamayacağı kadar karmaşık görünüyor
- Benim gibi insanların devlet uygulamaları hakkında pek bir fikri yoktur
- Devleti yönetenlerin benim gibi insanların ne düşündüğünü dikkate aldığını sanmıyorum
- Oy vermek, benim gibi insanların devletin nasıl yönetileceği konusunda söz sahibi olmasının tek yoludur

Güç mesafesini ölçmek için ise Varoğlu, Basım ve Ercil (Varoğlu, Basım ve Ercil, 2000) tarafından geliştirilen anketten faydalanılmıştır. Bu anketin geliştirilmesinde ilgili yazarlar Hofstede'i temel almıştır. Orijinal ankette 2 numaralı

sorudaki parantez içinde bulunan “yerine göre hem döven; hem de seven, sahip çıkan, baba benzeri” ifadesi bu çalışmadaki ankette kullanılmamıştır. Tüm sorular düz puanlanmıştır. Bu ankette 5’li Likert Ölçeğinden yararlanılmıştır.

Güç mesafesini ölçen anket soruları sırasıyla aşağıdaki gibidir:

- Güçlü insanların desteğini almak sosyal hayatta ve iş yaşamında çok önemlidir
- Çocukların itaat duygularının geliştirilmesi ailelerin önemli hedeflerinden biri olmalıdır
- Etraftaki kişi ve gruplarla iyi ilişkiler tesis etme, güç elde etmede uzmanlık ve pozisyona nazaran daha etkilidir
- İyi yönetilen bir organizasyon, astlara yapılacakların tamamının belirtildiği ve belirsiz en küçük alanın dahi bırakılmadığı bir yapıyı ve iletişim biçimini içerir
- Astlara danışmak doğal bir davranıştır
- Yönetimde etkililik için yansız verilerden ziyade yöneticilerin sağduyusu önem arz etmektedir
- Bir organizasyonda yemek yeme ve dinlenme alanları görevlilerin statüsüne göre ayrı yerler olmalıdır
- İyi bir yönetici, otoriter-babacan yapıda olmalıdır
- Hiyerarşik yapılar en sağlıklı organizasyon modeli olarak göze çarpmaktadır
- Üstlerin astlar hakkındaki düşünceleri astların üstler hakkındaki düşüncelerine nazaran daha önemlidir

Kişilik için Gosling, Rentfrow ve Swann (Gosling, Rentfrow ve Swann, 2003) tarafından geliştirilen anketten faydalanılmıştır. Bu anketin 5 soruluk ve 10 soruluk olmak üzere iki çeşidi geliştirilmiştir. Bu çalışmada 10 soruluk anketten faydalanılmıştır. Bu sorulardan 1 ve 10. sorular dışadönüklük kişilik özelliğini, 3 ve 8. sorular uyumluluk kişilik özelliğini, 5 ve 6. sorular öz disiplin kişilik özelliğini, 4 ve 7. sorular duygusal denge (nevrotiklik) kişilik özelliğini ve son olarak 2 ve 9. sorular deneyime açıklık kişilik özelliğini ölçmektedir. Burada belirtmek gerekir ki birtakım sorular ters kodlanmıştır. Bunlar 2, 3, 6, 7 ve 10 numaralı sorulardır. Daha uzun anketlere alternatif olarak geliştirilmiştir (Gosling ve diğerleri, 2003). Bu alternatifin geliştirilmesinin bir sebebi de zaman sıkıntısının söz konusu olduğu durumlarda zamandan tasarruf etmeyi sağlamaktır. Kısa olmasına karşın daha uzun anketlere yakın

oranlarda isabetlilik sergilemektedir (Gosling ve diğçerleri, 2003). Bu çalışmada da isabetli veriler elde etme imkânı sunmasında, zamandan tasarruf sağlamasından ve denekleri sıkmayacak uzunlukta bir anket hazırlama amacından dolayı ilgili ankette yararlanılmıştır. Söç konusu anket daha sonra Taşçı ve Eroğlu (2007) tarafından Türkçeye çevrilmiş ve uygulanmıştır. Bu anket için 5’li Likert Ölçeği kullanılmıştır.

Kişiliği ölçen on soru sırasıyla aşağıdaki gibidir:

- Genellikle dışa dönük ve sosyal birisiyim
- Gelenekçiyim ve yaratıcı değilim
- Eleştiriciyim, kavgacıyım
- Sakin, kolay heyecanlanmayan birisiyim
- Kendinden emin, disiplinliyimdir
- Düzensiz, dağmık ve dikkatsizim
- Endişeli ve kolay üzölen bir kişiyim
- Yumuşak kalpli ve uyumluyum
- Yeniliklere açık ve meraklıyım
- Çekingen, sessiz birisiyim

3.3.Değişkenler

İlk olarak bu çalışmada ele alınan bağımsız değişken kültürün farklı boyutlarından bir tanesi olan güç mesafesidir. Güç mesafesi, yönetimde olmayan sıradan kişilerin eşitsizliğe yönelik bakış açılarıyla ilgilidir. Dolayısıyla eşitsizliğin oluşmasında ve onun devamlılığının sağlanması noktasında oldukça önemli bir kavramdır.

Bu çalışmanın bağımlı değişkeni ise siyasi yeterlik kavramıdır. Bu kavram kişilerin kendilerine ve hükümete yönelik yeterlik, yetkinlik hislerini ölçmektedir. Bu iki farklı yöndeki algıyı ölçmesi sonucunda siyasi yeterlik kavramı literatürde yaygın kabul gördüğu şekliyle iki kısma ayrılmaktadır. Bunlar içsel siyasi yeterlik ve dışsal siyasi yeterlik şeklinde isimlendirilmektedir. İçsel siyasi yeterlik kişilerin kendilerine dönük yeterlik hisleriyle alakalı iken dışsal siyasi yeterlik kişilerin hükümete dönük algılarıyla ilgilidir. Bu kavramın önemi ise kişilerin bir konuda harekete geçip geçmeyeceklerinin önemli bir göstergesi olmasından ileri gelmektedir. Burada kişiler

üzerinde etkisi olduğu bilinen kültürden (Winter, 2003) yola çıkarak kişilerin algıları ile kültür arasında da bir ilişki olup olmadığı, varsa bu ilişkinin mahiyetinin nasıl olduğu bulunmak istenmektedir.

Kültür ile siyasi yeterlik arasında doğrudan bir bağ kuran herhangi bir çalışmayla karşılaşmamıştır. Ancak burada önemli bir nokta söz konusudur. Bu iki kavramın arasına giren bir üçüncü kavramın varlığı söz konusu olabilir. Daha önceki bölümlerde değinildiği üzere kişilik ile bu çalışmanın bağımlı değişkeni siyasi yeterlik ve bağımsız değişkeni kültürün güç mesafesi boyutu arasında bir ilişki söz konusudur. Kişilik, belli oranda kültürden etkilenmektedir (Winter, 2003). Buna ek olarak yine siyasi yeterlik ile aralarında belirli bir ilişki söz konusudur (Srivastava ve John, 1999). Dolayısıyla kişilik aracı değişken olarak ele alınmaktadır.

Kontrol değişkenleri ise siyasete ilgi, yaş, cinsiyet, çevrenin ortalama eğitim süresi, siyasetin kişi için önemli olup olmaması, siyasi görüş, lisansta mezun olunmuş bölüm, gelir düzeyi ve meslek sahibi olup olmama şeklindedir. Burada bu değişkenlerden bir kısmına ve onların neden kontrol değişkeni olarak seçildiklerine değinmek yerinde olacaktır.

Siyasete ilgi özellikle içsel siyasi yeterlik için söz konusu olan bir kontrol değişkenidir. Bu çalışmada kişinin eğitim düzeyi kontrol değişkeni olarak alınmadığından dolayı farklı kontrol değişkenleri kullanılmıştır. İlk olarak siyasete ilgi ve siyasi bilgi söz konusu olduğunda içsel siyasi yeterliğin üzerindeki eğitim seviyesi etkisi azalmaktadır (Rasmussen ve NØrgaard, 2018). Çünkü eğitim seviyesinin, içsel siyasi yeterlik üzerinde mutlak motivasyonel etkisi söz konusudur (Rasmussen ve NØrgaard, 2018). Bu nedenle siyasete ilgi içsel siyasi yeterlik için kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Dışsal siyasi yeterlikte ise eğitimde bitirilen düzeyden ziyade çevredeki kişilerin eğitimleri daha önemli hale gelmektedir (Rasmussen ve NØrgaard, 2018). Buna göre kişinin çevresindekiler genel anlamda kişiyle aynı veya daha yüksek bir eğitim oranına sahip olduğunda, kişinin bitirdiği eğitim seviyesi çok da fazla olumlu bir katkı yapmayacaktır. Bu sebeple çevrenin ortalama eğitim süresi, dışsal siyasi yeterlik için kontrol değişkenlerinden bir tanesi olarak alınmıştır. Daha önceki çalışmalara baktığımızda eğitim çevresinin hesaba katılmasında yaş ve yer olarak iki unsur söz konusudur (Campbell, 2009). Yer olarak erişilebilen en küçük coğrafi alan

ele alınırken yaş göz söz konusu olduğunda belirli bir yaş aralığının eğitim açısından ne kadar süre harcadığı hesaba katılmaktadır (Campbell, 2009). Burada elbette yaşın ve yerin birlikte alınması da mümkündür. Bu çalışmada TÜİK'in en son yapılmış 2017 tarihli bitirilen eğitim düzeyi tablosundan yararlanılmıştır.

Genel anlamda siyasi yeterlik üzerinde pozitif yönde etkisi olduğu bilinen bir diğer kavram ise kişinin lisansta mezun olduğu bölümdür (Dominguez ve diğerleri, 2017). Buna göre birisi eğer lisansta siyaset bilimi bölümünden mezun olmuşsa, o kişinin siyasi yeterliğinde diğer kişilere göre bir artış olmaktadır. Dolayısıyla lisansta mezun olunan bölüm hem içsel siyasi yeterlik için hem de dışsal siyasi yeterlik için kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır.

Siyasetin önemi ve siyasi görüş ise içsel ve dışsal siyasi yeterlik haricinde öz disiplin açısından da önemli olan kontrol değişkenleridir. Burada öz disiplin özelliği yüksek olan kişilerin daha çok muhafazakâr eğilimler sergilediğine daha önceden değinilmişti (Mondak ve Canache, 2014). Öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında ise daha önceden ilişki bulunmuş olması (Schoen ve Steinbrecher, 2013), bizi dışsal siyasi yeterlik ile siyasi görüşü de beraber araştırmaya itmektedir. Siyasetin önemi ise öz disiplini yüksek kişiler açısından ve yine dolaylı olarak da dışsal siyasi yeterlik açısından önem arz etmektedir. Buna göre öz disiplini yüksek kişiler siyaseti kendileri için önemli görmedikleri takdirde kişilik özelliklerinin de yeterlikleri üzerinde etki etmediğini görmekteyiz (Mondak, Hibbing, Canache, Seligson ve Anderson, 2010). Bu yüzden de siyasetin kişi için önemli olup olmadığı bir diğer kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır.

3.4.Verinin Analizi

Verinin analizi noktasında hem korelasyon analizi hem de regresyon analizi kullanılmıştır. İlk olarak çalışmadaki değişkenlerle ilgili genel anlamda bilgiler verilmiştir. Daha sonra hipotezlerin sınanmasına geçmeden önce hipotezlerdeki değişkenlerinin normal dağılıma uygun olup olmadığına bakılmıştır. Normal dağılımın kontrol edilmesinde Shapiro-Wilk analizi kullanılmıştır. Bu çalışmanın ilk dört hipotezi bir bağımlı ve bir bağımsız değişken arasındaki ilişkinin varlığına ve ilişkinin yönüne dair olduğundan dolayı korelasyon analizi kullanılmıştır. Burada hipotezlerin sınanmasında Ro ölçüsünden faydalanılmıştır. Ayrıca genel anlamda çalışmanın

bağımlı, bağımsız ve aracı değişkenleriyle birlikte kontrol değişkenleri aralarındaki beklenen ilişkilerin açıklanması adına korelasyon çapraz tablosu ve t-testleri kullanılmıştır. Son hipotezde ise kişilik değişkeninin güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkide aracılık etkisinin olup olmadığı sınanmak istenmektedir. Dolayısıyla regresyon analizi yardımıyla bu etki test edilmiştir. Burada basit doğrusal regresyon uygulanmıştır ve bu sayede aracılık etkisinin olup olmadığı test edilmiştir.

3.5. Analiz Birimi

Bu çalışmanın analiz birimi aktör olarak bireydir. Burada ilk olarak bireyin sahip olduğu kişiliğin içinde yaşadığı kültürle nasıl bir ilişki içinde olduğu incelenmektedir. Daha sonra ise sahip olunan kişilik özelliklerinin kişinin kendisine ve sisteme dair algısı ile aralarında nasıl bir ilişki olduğu üzerinde durulmaktadır. Daha kesin belirtmemiz gerekirse eğer, kültürün güç mesafesi boyutunun kişilik özelliklerinden özellikle öz disiplin üzerindeki etkisi ve bunun da kişinin dışsal siyasi yeterlik algısı üzerindeki etkisi inceleme konusudur. Dolayısıyla çevre ile birey, durum ile eğilim arasında nasıl bir ilişkinin olduğu, analiz birimi olan birey üzerinden incelenmektedir.

3.6. Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmadaki sınırlılıklardan en büyüklerinden birisi zamandır. Zaman dolayısıyla istenilen ölçekte bir çalışma gerçekleştirmek mümkün olmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmayı, daha geniş kapsamda, bir kültürün tamamını kapsayacak ve yansıtacak şekilde tekrar yapmak yerinde olacaktır. Bu durum ise bizi ikinci sınırlılık olan örneklem büyüklüğüne getirmektedir. Zaman darlığı dolayısıyla Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü kapsamında bulunan yüksek lisans öğrencilerine uygulanan bu çalışmada bulunan sonuçları bir ülkenin tamamına genelleme imkânını söz konusu değildir. Veri toplama araçlarında ise kişiliği ölçen anketler arasında seçim noktasında, zaman sınırlılığı dolayısıyla, hem isabetli hem de zamandan kazandıracak şekilde kullanılmıştır. Burada 10 soruluk Gosling ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Elbette ki bu anket hemen hemen uzun kişilik anketleri kadar isabetli sonuçlar vermektedir. Ancak daha sağlıklı sonuçlar elde etmek adına daha uzun kişilik anketleri kullanılmalıdır. Böylece kişiliğin güç mesafesi ve siyasi yeterlik arasındaki ilişkideki rolü daha iyi aydınlatılabilecektir. Elde edilen sonuçları test etmek ve bu çalışmayı daha da ileri götürmek açısından örneklem

büyüküğünün artırıldığı bir çalışmanın yapılmasında da fayda vardır. Daha büyük bir örnekleme daha geçerli ve genellenebilir sonuçlar elde etmek mümkün olacaktır. Tam anlamıyla beklenen sonuçlara ulaşamaması noktasında da daha büyük bir örnekleme sahip, bir kültürün tamamına genellenebilen, karşılaştırmalı ve daha kapsamlı sorular içeren bir anket uygulanmasıyla beraber bu çalışmanın aydınlatmaya çalıştığı noktalar gerçek anlamda açıklığa kavuşacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında uygulanan anketlerin analizi sonucunda elde edilen bulgular paylaşılmıştır. Ayrıca örneklemin demografik özelliklerine ve t-testlerine yer verilmiştir. Son olarak ise, çalışma kapsamında ortaya çıkmış olan bazı korelasyonlar paylaşılmıştır. Bu bölümde bazı kısaltmalar kullanılmıştır. Güç mesafesi “GM”, dışsal siyasi yeterlik “DSY”, içsel siyasi yeterlik “İSY” ve öz disiplin “ÖD” olarak gösterilmiştir.

Bu bölümde ilk olarak örneklemin demografik özelliklerine değinilmiştir. Sonrasında takip eden bölümde hipotezlerin sınanmasına geçilmiştir. İlgili bölümde ilk olarak değişkenler için tanımlayıcı istatistik tablosu verilmiştir. Yine ana değişkenlerin normal dağılıma uygunluğunu gösteren bir tablo konulmuştur. Son olarak ise hipotezler sınanmıştır.

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Bu araştırma kapsamında 63 tane denek bulunmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan deneklerin cinsiyetine baktığımızda, 29 tanesinin erkek ve 34 tanesinin kadın olduğunu görmekteyiz. Deneklerin yaş aralıklarını göz önüne aldığımızda, 25 tanesinin 22-24 yaş aralığında, 21 tanesinin 25-29 yaş aralığında, 12 tanesinin 30-34 yaş aralığında, 4 tanesinin 35-39 yaş aralığında ve son olarak 1 tanesinin 40-44 yaş aralığında yer aldığını görmekteyiz. Deneklerin lisansta mezun oldukları bölümlere baktığımızda, 49 tanesinin siyaset bilimi dışında bir bölümden ve 14 tanesinin ise siyaset bilimi bölümünden mezun olduğunu görmekteyiz. Katılımcıların gelirleri açısından baktığımızda, 3 tanesinin 2000 ve altı, 2 tanesinin 2001-3000, 5 tanesinin 3001-4000, 15 tanesinin 4001-5000, 10 tanesinin 5001-6000, 8 tanesinin 6001-7000 ve son olarak 19 tanesinin 7001 ve üzeri aylık hane gelirine sahip olduğunu görmekteyiz. Ayrıca bir kişinin gelir sorusuna cevap vermediği görülmektedir. Katılımcıların 30 tanesi herhangi bir meslek sahibi değilken, 33 tanesi meslek sahibidir. Katılımcıların genel anlamda siyaset ile ilgilendiklerini görmekteyiz. Katılımcılardan 46 tanesi, siyasetle ilgilenip ilgilenmedikleri sorusuna 3 ve daha üstü cevap vermişlerdir. Katılımcıların siyasi görüş sorularına verdikleri cevaplara

baktığımızda 7 kişinin sağ, 3 kişinin merkez sağ, 17 kişinin merkez, 18 kişinin merkez sol ve 18 kişinin de sol görüşte olduğu görülmektedir. Katılımcıların içinde buldukları çevrenin ortalama eğitim sürelerine baktığımızda, 14 kişinin 8 ila 10 yıl arası, 22 kişinin 10 ila 12 yıl ve 27 kişinin de 12 ila 16 yıl arasında ortalama eğitim süresine sahip çevrelerde yaşadıkları görülmektedir. Son olarak ise, deneklerin 12 tanesi siyasetin kendileri için bir önem teşkil etmediği cevabını vermişken, 51 tanesinin ise siyasetin kendileri için önemli olduğu cevabını verdiklerini görmekteyiz. Bunlar aşağıdaki tablo ile de gösterilmiştir.

Tablo 2.: Örneklemin demografik özellikleri

Cinsiyet	Erkek	29
	Kadın	34
Yaş	22-24	25
	25-29	21
	30-34	12
	35-39	4
	40-44	1
Bölüm	Siyaset bilimi okumayanlar	49
	Siyaset bilimi okuyanlar	14
Gelir	2000 ve altı	3
	2001-3000	2
	3001-4000	5
	4001-5000	15
	5001-6000	10
	6001-7000	8
	7001 ve üstü	19
Meslek	İşsiz	30
	İş Sahibi	33
Görüş	Sağ	7
	Merkez Sağ	3
	Merkez	17
	Merkez Sol	18
	Sol	18
Çevre	8 yıldan az	0
	8 ila 10 yıl	14
	10 ila 12 yıl	22
	12 ila 16 yıl	27
	16 yıl ve üstü	0
Önem	Hayır	12
	Evet	51

4.2.Hipotezlerin Sınanması

Bu çalışmada beş farklı hipotez söz konusudur. Bu hipotezlerin analizinde korelasyon ve regresyon analizi kullanılmıştır. İlk dört hipotez iki değişken arasında bir ilişkinin var olduğunu öne sürdüğü için korelasyon analizi kullanılmıştır. Son hipotezde ise, kişiliğin aracı değişken rolünün olup olmadığı araştırıldığı için regresyon analizinden faydalanılmıştır. Burada regresyon analizi ile anlamlı bir denklem kurulup kurulamadığına bakılmıştır.

Burada hipotezlerin sınanmasına geçmeden önce, ilk olarak temel değişkenler için tanımlayıcı istatistik tablosu verilmiştir. Ardından yine ilgili değişkenler için uygulanmış olan normallik testi sonuçları bir tablo ile ortaya konmuştur.

Tablo 3.: Değişkenler için tanımlayıcı istatistikler

		İstatistik	Standart Hata
Güç Mesafesi	Ortalama	32,8889	,76572
	Varyans	36,939	
	Standart Sapma	6,07775	
	Çarpıklık	,452	,302
	Basıklık	,662	,595
Dışsal Siyasi Yeterlik	Ortalama	12,3810	,35087
	Varyans	7,756	
	Standart Sapma	2,78492	
	Çarpıklık	-,075	,302
	Basıklık	-,392	,595
Öz Disiplin	Ortalama	8,0317	,23837
	Varyans	3,580	
	Standart Sapma	1,89199	
	Çarpıklık	-,962	,302
	Basıklık	,652	,595
İçsel Siyasi Yeterlik	Ortalama	13,6667	,47303
	Varyans	14,097	
	Standart Sapma	3,75457	
	Çarpıklık	-,260	,302
	Basıklık	-,306	,595

Tablo 4.: Değişkenler için normallik tablosu

	Shapiro-Wilk	
	İstatistik	p
Dışsal Siyasi Yeterlik	.980	.380
Güç Mesafesi	.968	.097
Öz Disiplin	.880	.000
İçsel Siyasi Yeterlik	.970	.131
Kişilik	.941	.004
Siyasi Yeterlik	.987	.729

Yukarıdaki tabloda da görülebildiği üzere, dışsal siyasi yeterlik, güç mesafesi, içsel siyasi yeterlik ve siyasi yeterlik değişkenleri normal dağılıma uygundur. Öte yandan öz disiplin ve kişilik değişkenleri normal dağılıma uygun gözükmemektedir. Ancak burada kişilik ve öz disiplin değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakmak gerekmektedir. Kişilik için çarpıklık ve basıklık değerleri sırasıyla -,897 ve 1,793'tür. Bu değerler +2 ve -2 aralığında olduğundan normal kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2010). Öte yandan öz disiplin için çarpıklık ve basıklık değerleri sırasıyla -,962 ve ,652'dir. Bu değerler +1 ve -1 aralığında bulunması dolayısıyla normal dağılıma uygun kabul edilmiştir (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2013).

H1: Güç mesafesi ile öz disiplin arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H0: Güç mesafesi ile öz disiplin arasında herhangi bir ilişki yoktur.

Tablo 5.: Güç mesafesi-öz disiplin korelasyon

		Güç Mesafesi	Öz Disiplin
Güç Mesafesi	Pearson Korelasyon	1	,184
	p		,149
	N	63	63
Öz Disiplin	Pearson Korelasyon	,184	1
	p	,149	
	N	63	63

İlk hipotezimizde güç mesafesi ile öz disiplin arasında ilişki olup olmadığı araştırılmaktadır. Burada iki değişkeni de normal dağılıma uygun olarak aldığımızdan dolayı Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizinde Ro uygulanmıştır. Güç mesafesi ile öz disiplin kişilik özelliği arasında uygulanan korelasyon analizinin sonuçlarına baktığımızda, pozitif yönlü (0,184) bir ilişkinin söz konusu olduğunu görmekteyiz. Ancak söz konusu ilişki, istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde değildir ($p>0,05$). Daha önceden de değinildiği üzere, literatürde yapılmış olan bazı çalışmalar (G. Hofstede ve McCrae, 2004), kültürün boyutları ile kişiliğin özelliklerinin birbirleriyle ilişkilerini incelemiş ve en kuvvetli ilişki sahibi kavramlardan iki tanesinin güç mesafesi ile öz disiplin arasında olduğunu söylemişlerdir. Ancak bu çalışmada bu ilişki bulunamamıştır. Bunun muhtemel sebeplerinden birisi örneklem büyüklüğüdür. Bir diğer önemli nokta ise, daha kapsamlı bir kişilik analiz ölçeğinin kullanılması olacaktır.

H2: Öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H0: Öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında herhangi bir ilişki yoktur.

Tablo 6.: Dışsal siyasi yeterlik-öz disiplin korelasyon

		Dışsal Siyasi Yeterlik	Öz Disiplin
Dışsal Siyasi Yeterlik	Pearson Korelasyon	1	,025
	p		,844
	N	63	63
Öz Disiplin	Pearson Korelasyon	,025	1
	p	,844	
	N	63	63

Bu çalışmanın ikinci hipotezi öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasındaki ilişkiye yöneliktir. Daha önce bu iki kavramın birbiriyle ilişkili olabileceği bir takım çalışmalarda ortaya konmuştur (Schoen ve Steinbrecher, 2013). Bu çalışmaların yanı sıra bu iki kavram arasında pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğunu öne sürmede başka bir takım sebepler söz konusudur. Burada bunlara değinmek yerinde olacaktır. Daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere güç mesafesi yüksek olan kişilerin özellikleri arasında hiyerarşinin doğal karşılanması, üstler ile astlar arasında fark olduğuna

inanılması, eşitsizliği normal görmeleri vs. vardır (G. Hofstede, 1985). Yine daha önceden ortaya konduğu üzere öz disiplin kişilik özelliğinin en fazla güç mesafesi ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur (G. Hofstede ve McCrae, 2004). Yani bu durumda öz disiplini yüksek olan kişiler de genel anlamda yüksek güç mesafesinin özelliklerini sergileyeceklerdir. Son olarak bu çalışmada otoriter rejimlerde daha yüksek olan dışsal siyasi yeterlik oranlarını açıklamada güç mesafesi farklılıklarının sebeplerden biri olabileceği üzerinde durulmaktadır. Ortaya konan bu bulgular ve hipotez ışığında dışsal siyasi yeterlik ile öz disiplin arasında pozitif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki beklenmiştir.

Bu hipotez için yapılan korelasyon analizini değerlendirdiğimizde, pozitif yönlü (0,025) bir ilişki vardır. Ancak bu ilişki, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Burada bu ilişkiyi, daha büyük bir örneklem ve daha kapsamlı bir kişilik ölçeği kullanılarak inceleme gereği ortaya çıkmaktadır.

H3: Güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H0: Güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasında herhangi bir ilişki yoktur.

Tablo 7.: Güç mesafesi-dışsal siyasi yeterlik korelasyon

		Güç Mesafesi	Dışsal Siyasi Yeterlik
Güç Mesafesi	Pearson Korelasyon	1	-,305
	p		,015
	N	63	63
Dışsal Siyasi Yeterlik	Pearson Korelasyon	-,305	1
	p	,015	
	N	63	63

Üçüncü hipotezimiz için korelasyon analizine baktığımızda, beklendiği üzere bir ilişkinin varlığı ortaya konmuştur. Bu çalışmada daha önceden de belirtildiği üzere, ilgili iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki beklenmiştir. Bunun temel sebeplerinde bir tanesi güç mesafesi ile öz disiplin arasında daha önceki bir takım çalışmalarda bulunan pozitif yönlü ilişkidir (G. Hofstede ve McCrae, 2004). Dahası,

Zhou ve Ou-Yang (2017) tarafından yapılan araştırmada Çin gibi otoriter bir rejim içindeki insanların Tayvan gibi daha demokratik bir rejimde yaşayan insanlara göre yüksek dışsal siyasi yeterlik sergilemesidir. Burada çalışmada kültür ile kişilik ve siyasi yeterlik arasında bir bağ olabileceğinden hareket edilmiş ve sonuçta da pozitif ilişki beklentisine gelinmiştir. Ancak ilişki, beklendiği gibi pozitif değil negatif yönlü çıkmıştır (-0,305). Buna göre güç mesafesi arttıa dışsal siyasi yeterlik düşmektedir. Bu sonuç ise, başta değindiğimiz ikilemdeki Coleman ve Davis (1976) tarafından ortaya konan teorik varsayımı doğrular niteliktedir. Onlara göre demokrasilerde dışsal siyasi yeterlik daha yüksek olacaktır. Ancak burada elbette unutulmamalıdır ki bir kültürü temsil edebilecek bir örneklem ve daha detaylı bir çalışmayla tekrardan bu konuda bir araştırma yapmak gereklidir. Bu alışma bu anlamda yeterince genellenebilir sonuçlar ortaya koymamaktadır.

H4: Güç mesafesi ile içsel siyasi yeterlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

H0: Güç mesafesi ile içsel siyasi yeterlik arasında herhangi bir ilişki vardır.

Tablo 8.: Güç mesafesi-içsel siyasi yeterlik korelasyon

		Güç Mesafesi	İçsel Siyasi Yeterlik
Güç Mesafesi	Pearson Korelasyon	1	,167
	p		,190
	N	63	63
İçsel Siyasi Yeterlik	Pearson Korelasyon	,167	1
	p	,190	
	N	63	63

Dördüncü hipotezin analizinden sonra görüldüğü üzere güç mesafesi ile içsel siyasi yeterlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuç başlangıçta beklediğimiz sonucu doğrular niteliktedir. Anlamlı bir ilişki beklenmemesinin sebebi, içsel siyasi yeterlik ile güç mesafesinin ölçtüğü noktaların birbirinden farklı olmasıdır. Buna göre, güç mesafesi bir kültür içerisinde yaşayan insanların eşitsizliği ne ölçüde kabullenebilir gördüğüyle alakalıdır. Öte yandan içsel siyasi yeterlik, kişilerin siyasete katılma ve siyaseti anlama noktasında kendilerini yetkin görüp grmemeleriyle

alakalıdır. Dolayısıyla bir değişken kişinin toplumla ilgili fikrini yansıtırken, diğeri kişinin kendisine yönelik algısını yansıtmaktadır. Sonuçta yapılan korelasyon analizi sonucunda da beklendiği gibi iki değişken arasında pozitif yönlü, anlamlı olmayan bir ilişki söz konusudur.

H5: Kişilik değişkeninin, güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkide aracılık etkisi vardır.

H0: Kişilik değişkeninin, güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkide aracılık etkisi yoktur.

Bu hipotezin sınanması noktasında belirtmek gerekir ki diğer dört hipotezden farklı olarak korelasyon analizi değil, regresyon analizi uygulanmıştır. Burada regresyon analizi kullanılarak bu üç değişken arasında anlamlı bir denklemin kurulabilir olup olmadığına bakılmıştır. İlk olarak sonuçları ortaya koymak adına aşağıdaki tablolar verilmiştir.

Tablo 9.: Kişilik ile siyasi yeterlik arasındaki regresyon analizinin ANOVA tablosu

	KT	Sd	KO	F	p
Regresyon	,532	1	,532	1,436	,235
Kalıntı	22,606	61	,371		
Toplam	23,138	62			

Tablo 10.: Kişilik ile siyasi yeterlik arasındaki regresyon analizinin katsayılar tablosu

	Standartlanmamış		Standartlanmış	t	Sig.
	B	Standart Hata	Beta		
Sabit	2,566	,581		4,415	,000
Kişilik	,180	,150	,152	1,198	,235

ANOVA tablosuna bakıldığında $p > 0,05$ olduğundan, kişilik değişkeninin siyasi yeterlik üzerinde anlamlı etkisi olmadığı söylenebilir. Dolayısıyla burada anlamlı bir sonuca erişilememesi sonucunda, yine anlamlı bir denklem kurulamamıştır. Bu sebeptendir ki kişiliğin siyasi yeterlik ile güç mesafesi arasında

aracılık etkisinin olmadığını bu çalışma özelinde söyleyebiliriz. Burada ayrıca belirtmek gerekir ki kişiliğin aracılık etkisinin varlığı, daha kapsamlı bir çalışma ile tekrardan araştırılmalıdır. Burada her ne kadar anlamlı bir denklem kurulamamış ve sıfır hipotezi ortaya çıkmışsa da, burada yine de güç mesafesi ile kişilik arasındaki regresyon analizini de vermek yerinde olacaktır. Bu analiz için aşağıdaki tablolar verilmiştir.

Tablo 11.: Güç mesafesi ile kişilik arasındaki regresyon analizinin ANOVA tablosu

	KT	Sd	KO	F	p
Regresyon	,117	1	,117	,441	,509
Kalıntı	16,251	61	,266		
Toplam	16,369	62			

Tablo 12.: Güç mesafesi ile kişilik arasındaki regresyon analizinin katsayılar tablosu

	Standartlanmamış		Standartlanmış	t	Sig.
	B	Standart Hata	Beta		
Sabit	3,593	,361		9,963	,000
Güç Mesafesi	,072	,108	,085	,664	,509

Tablolarda da görülebildiği üzere kişilik değişkeni ile güç mesafesi arasındaki regresyon analizi sonucunda, güç mesafesinin kişiliği etkilemediği sonucu ortaya çıkmıştır. ANOVA tablosuna baktığımızda, yine p (0,509) için 0,05'den büyük olması dolayısıyla anlamlı bir etkinin söz konusu olmadığı görülmektedir. Yine bir önceki regresyon analizinde de belirtildiği üzere daha kapsamlı bir çalışmada burada incelenen aracılık etkisinin incelenmesinde fayda vardır. Zira bu çalışma, örnekleme açısından bir takım sınırlılıklara sahiptir.

4.3. T-Testlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde çalışma kapsamında yapılan analizde değinmeye değer bazı t-testlerine değinilecektir. Burada ilk olarak kişilerin lisansta mezun olduğu bölüm ile

içsel siyasi yeterlik arasında bir ilişki söz konusudur. Literatüre baktığımızda, lisansta siyaset bilimi bölümünden mezun olanların siyasi yeterlik konusunda siyaset bilimi mezunu olmayanlara göre daha yüksek oranlara sahip olduğu görülmüştür (Dominguez ve diğerleri, 2017). Yine bu çalışmada da literatürle bir uyumun söz konusu olduğu söylenebilir. Katılımcıların içsel siyasi yeterlik sorularından aldıkları puanlar, mezun oldukları bölüme göre istatistiksel anlamda bir farklılık göstermektedir ($t(61) = -2,493; p < 0,05$). Alınan puanlara bakıldığında siyaset bilimi bölümünden mezun olanların içsel siyasi yeterlik ölçeğinden daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır (15,7857). Dışsal siyasi yeterlik noktasında siyaset bilimi bölümünden lisansta mezun olup olmamanın içsel siyasi yeterlikteki gibi farklılaşmadığını görmekteyiz. Buna göre katılımcıların dışsal siyasi yeterlik sorularından aldıkları puanlar, lisansta mezun oldukları bölüme göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($t(61) = -1,276; p > 0,207$).

Literatüre baktığımızda, siyasete ilgi ve siyaset bilgisinin içsel siyasi yeterlik üzerinde oldukça etkili olduğunu görmekteyiz (Rasmussen ve NØrgaard, 2018). Öyle ki bu iki değişken hesaba katıldığında, eğitim düzeyinin siyasi yeterlik üzerindeki etkisini hafiflettiğini görülmüştür. Katılımcıların içsel siyasi yeterlik sorularından aldıkları puanlar incelendiğinde ise, siyasete ilgilerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($F(4,58) = 5,359; p < 0,05$). Dolayısıyla, literatür ile bir uyum söz konusudur. Ancak burada farklılığın neden kaynaklandığını bulabilmek için Post-Hoc testi yapmamız gerekmektedir. Aşağıda verilen Post-Hoc test sonucunu değerlendirdiğimizde, tüm seçeneklerin bizim için anlamlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Çok ilgiliyim seçeneğini işaretleyenler en yüksek puana sahipken, en düşük puanı ilgilenmiyorum cevabını veren katılımcılar almıştır.

Tablo 13.: Siyasete ilgi ile içsel siyasi yeterlik arasındaki t-testi için post-hoc analizi

İlgi	İlgi	Ortalama Fark	Standart Hata	p
Hiç İlgilenmiyorum	İlgilenmiyorum	,08333	1,61178	,959
	Kararsızım	-1,36667	1,52407	,374
	İlgiliyim	-2,61905	1,32153	,052
	Çok İlgiliyim	-5,26667*	1,39858	,000
İlgilenmiyorum	Hiç İlgilenmiyorum	-,08333	1,61178	,959
	Kararsızım	-1,45000	1,57340	,361
	İlgiliyim	-2,70238	1,37814	,055
	Çok İlgiliyim	-5,35000*	1,45218	,001
Kararsızım	Hiç İlgilenmiyorum	1,36667	1,52407	,374
	İlgilenmiyorum	1,45000	1,57340	,361
	İlgiliyim	-1,25238	1,27444	,330
	Çok İlgiliyim	-3,90000*	1,35417	,006
İlgiliyim	Hiç İlgilenmiyorum	2,61905	1,32153	,052
	İlgilenmiyorum	2,70238	1,37814	,055
	Kararsızım	1,25238	1,27444	,330
	Çok İlgiliyim	-2,64762*	1,12136	,022
Çok İlgiliyim	Hiç İlgilenmiyorum	5,26667*	1,39858	,000
	İlgilenmiyorum	5,35000*	1,45218	,001
	Kararsızım	3,90000*	1,35417	,006
	İlgiliyim	2,64762*	1,12136	,022

Daha önce de değinildiği üzere, muhafazakâr eğilimler daha ziyade öz disiplin ile ilişkili bulunmuştur (Mondak ve Canache, 2014). Öz disiplinin ise, yine dışsal siyasi yeterlik ile ilişkili olduğu söylenmiştir (Schoen ve Steinbrecher, 2013). Dolayısıyla burada dışsal siyasi yeterlik ile siyasi görüş arasında bir ilişki olup olmadığına bakmak, bizim için bir nevi kontrol görevi görmektedir. Ancak katılımcılardan elde edilen verilere baktığımızda, dışsal siyasi yeterlik sorularından katılımcıların aldıkları puanların, siyasi görüşlerine göre istatistiksel anlamda bir farklılık göstermediğini görmekteyiz ($F(4,58)=2,306;p>0,05$).

Çevre değişkeni kişinin çevresinin (ikamet ettikleri ilçelerin) ortalama eğitim süresidir (Rasmussen ve NØrgaard, 2018). Katılımcıların 14 tanesi (%22,2) 8 ile 10 yıl, 22 tanesi (%34,9) 10 ile 12 yıl arası, 27 tanesi (%42,9) 12 ile 16 yıl arası ortalama

eğitim süresine sahip ilçelerde ikamet etmektedir. Burada ortalama eğitim süresi hesaplanabilmesi için, önce kişilere ankette hangi ilçede ikamet ettikleri sorulmuştur. Ortalama süre hesaplanmadan önce TÜİK sitesinde mevcut olan, en günceli 2017 yılına ait olan, ilçelere göre en son bitirilen eğitim düzeyi tablosu esas alınmıştır. Eğitim düzeyleri yıl olarak ele alınmış ve ilçelerin ortalama eğitim süreleri hesaplanmıştır. Özellikle ilçelerin ele alınmasının sebebi ise, hakkında veri elde edilebilen en küçük yerleşim alanının ilçeler olmasından ileri. Son noktada ise çevrenin ortalama eğitim süresi kategorilere ayrılmıştır. Bu kategoriler 8 yıldan az, 8 ila 10 yıl, 10 ila 12 yıl, 12 ila 16 yıl ve son olarak 16 yıl ve fazlası şeklindedir. Bu kontrol değişkeni özellikle dışsal siyasi yeterlik için önemlidir (Rasmussen ve NØrgaard, 2018). Buna göre eğitim düzeyi, eğitimin mutlak motivasyonel etkisi içsel siyasi yeterlik için önemliyken, dışsal siyasi yeterlik için kişinin çevresinin eğitimi önemlidir. Yani görece bir etki söz konusudur. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere, katılımcıların dışsal siyasi yeterlikten aldıkları puanlar, çevrelerindeki ortalama eğitim süresine göre istatistiksel anlamda bir farklılık göstermemektedir ($F(2,60)=0,587;p>0,05$). Burada katılımcıların eğitim seviyelerinin üniversite mezunu oluşu ve çevrelerinin genel anlamda eğitim seviyesi olarak çok yüksek çıkmayışı etkili olmuş olabilir.

Bir diğer önemli kontrol değişkeni ise siyasete kişinin önem verip vermemesidir. Bunun önemi ise öz disiplin kişilik özelliğinden gelmektedir. Buna göre öz disiplini yüksek kişilerin bu kişilik özelliği, siyasete önem verilmemesi halinde bir etki yapmamaktadır (Mondak ve diğerleri, 2010). Dolayısıyla öz disiplinin dışsal siyasi yeterlik üzerindeki etkisi ancak kişilerin siyaseti önemli bir aktivite olarak görmelerine bağlıdır. Bu çalışmanın örneklemini açısından baktığımızda, katılımcıların 12 tanesinin (%19,0) siyasete önem vermediğini, 51 tanesinin (%81,0) de siyasete önem verdiği ortaya çıkmıştır. Siyasete verilen önemin dışsal siyasi yeterlik üzerinde bir etkisi olup olmadığına baktığımızda ise, katılımcıların dışsal siyasi yeterlik sorularından aldıkları puanların, siyasete önem vermelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamakta olduğunu görmekteyiz ($t(61)= 0,049;p>0,207$). Öte yandan literatürler uyumlu şekilde öz disiplin ile siyasete önem verme arasında bir ilişki söz konusudur (Mondak ve diğerleri, 2010).

4.4.Korelasyonlar

Bu kısımda hipotezlerde değinilenin ötesinde bir kısım değişkenler arasındaki korelasyonlara değinilmiştir. Daha sonra yine analiz sırasında karşılaşılan ve değinmeye değer bazı analizlere yer verilmiştir. Burada ilk olarak söz konusu korelasyonları gösteren genel bir tabloyla başlamak yerinde olacaktır.

Tablo 14.: Korelasyonlar

	DSY	ÖD	GM	İlgi	Görüş	Çevre	Önem
DSY	1	,025	-,305*	-,070	-,270*	,052	-,006
ÖD	,025	1	,184	,302*	,147	-,145	,374**
GM	-,305*	,184	1	,307*	,034	-,285*	,025
İlgi	-,070	,302*	,307*	1	,199	-,183	,561**
Görüş	-,270*	,147	,034	,199	1	,119	,227
Çevre	,052	-,145	-,285*	-,183	,119	1	-,131
Önem	-,006	,374**	,025	,561**	,227	-,131	1

* Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı

** Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlı

Yukarıdaki tabloda da görülebildiği üzere burada değinilmesi gereken birkaç önemli korelasyon söz konusudur. İlk olarak dışsal siyasi yeterlik ile görüş arasında negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Bu ise bize göstermektedir ki kişilerin siyasi görüşleri sağa doğru yaklaştıkça dışsal siyasi yeterlik oranları artmaktadır. Çalışmanın başından beri belirtildiği üzere zaten bu yönde bir ilişki beklenmekteydi. Her ne kadar bu iki değişken arasına öz disiplini de katmış fakat beklenen sonuç alınamamışsa da bu ilişki daha fazla incelemeyi gerektirmektedir. Zira siyasi görüş, bu çalışmanın konusu ve daha başka çalışmalar itibariyle belirli açıklamalar bize sunabilecektir. Öz disiplini yüksek kişilerin muhafazakâr eğilimler sergilediği daha önceden söylenmesine (Mondak ve Canache, 2014) karşın burada bu ilişki bulunamamıştır. Ancak dışsal siyasi yeterlikle olan bu ilişki, yine dışsal siyasi yeterlik ile öz disiplin arasında pozitif yönlü bir ilişki olabileceği ihtimaline itmektedir. Dolayısıyla bu konu tekrar ve daha kapsamlı bir şekilde araştırılmalıdır.

Literatür ile uyumlu çıkan bir diğer ilişki ise öz disiplin ile önem arasındadır. Daha önceden Mondak ve Canache (2014) tarafından yapılan çalışmada görüldüğü

üzere bir şeye önem vermek ile öz disiplin arasında bir ilişki söz konusudur. Bu çalışma kapsamında yapılan analizde de bu ilişkiyi teyit eden bulgulara rastlanmıştır. Bir diğer öz disiplin kişilik özelliği ile ilgili bulgu onun siyasete ilgi ile arasındadır. Burada yine pozitif yönlü anlamlı bir ilişki söz konusudur. Siyasete ilgi duymakla siyasete önem vermenin birbirlerine oldukça yakın kavramlar olduğu göz önüne alınırsa, eldeki bu bulgular çok da şaşırtıcı değildir.

Çalışmadaki önemli değişkenlerden bir diğeri de güç mesafesidir. Güç mesafesi dışsal siyasi yeterlik haricinde iki değişkenle ilişkilidir. Bunlar ilgi ve çevredir. İlgi ile pozitif yönlü bir ilişki içindedir. Yani kişilerin güç mesafesi arttıkça siyasete ilgileri de artmaktadır. Burada ilginç nokta, güç mesafesinin yüksek olduğu ortamlarda astların kendilerine danışılmasını beklemediği, eşitsizliği ve hiyerarşiyi doğal karşıladığı düşünce yapısının varlığıdır. Zira kendilerine fikir sorulmasını beklememelerine rağmen siyasete ilgi duymalarının artışı incelenmesi gereken bir diğer konudur. Öte yandan çevre negatif bir ilişki içinde olan güç mesafesi çok da şaşırtıcı bir sonuç değildir. Kişinin çevresinde ortalama eğitim süresi yükseldikçe güç mesafesi düşmektedir. Denilebilir ki burada eğitimin ortalama seviyesinin artması, kişilerin uzmanlıkları ile ön plana çıkmaları gerekliliğini doğurmaktadır. Eşitsizlik ve hiyerarşi doğal kabul edilmekten çıkar. Sonuçta da güç mesafesinde bir azalma meydana gelmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ

Yapılan bu araştırma sonucunda görülmüştür ki araştırmanın üzerine inşa edildiği temel konu olan güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasındaki ilişki gerçekten de mevcuttur. Başta da bulunması beklenen bu ilişki araştırmanın gerekliliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Öte yandan bu ilişkinin yönü beklenenin aksine pozitif değil negatif yönlü olarak bulunmuştur. Bu ise aslında bir anlamda literatürde Coleman ve Davis (1976) tarafından öne sürülmüş olan, demokrasilerde dışsal siyasi yeterliğin daha yüksek olacağı teorisiyle uyumlu bir sonuçtur. Bu çalışmanın temelinde yer alan eserden (Zhou ve Ou-Yang, 2017) hareketle literatürde özellikle güç mesafesi, öz disiplin ve dışsal siyasi yeterlik değişkenleri ile aralarındaki ilişki araştırılmıştır. Güç mesafesi ile öz disiplinin pozitif yönlü (G. Hofstede ve McCrae, 2004) ilişki içinde oluşu, hipotezlerin oluşturulması aşamasında pozitif yönlü bir ilişki beklentisi yaratmıştır. Dahası güç mesafesinin yükselmesiyle kişilerin eşitsizlikleri doğal karşılaması, öz disiplinin daha ziyade muhafazakâr eğilimlerle ve kurallara uyma gibi daha itaate dönük özelliklerle ilişkili oluşu güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki beklentisinin oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu fikri edinmemize kaynak teşkil eden bulgu ise otoriter rejimlerde daha yüksek dışsal siyasi yeterlik oranlarının ortaya konmasıdır (Zhou ve Ou-Yang, 2017). Ancak burada belirtmek gerekir ki ilgili çalışma Çin ve Tayvan arasında karşılaştırma yapmıştır. Dolayısıyla örnekleme itibarıyla sınırlı olan bu tez, tam anlamıyla ortaya çıkan ikilemi yanıtlayabilecek nitelikte değildir. Bu sebeptendir ki bu tarz bir araştırmanın söz konusu iki ülkeyi kapsayacak şekilde tekrarlanması daha faydalı olacaktır. Sonuç olarak güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasında negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Güç mesafesi arttıkça dışsal siyasi yeterlik azalmaktadır. Nihayet bu çalışma özelinde demokrasilerde ve demokrasilerin gelişmesine zemin hazırlayabilen uygun kültürlerde dışsal siyasi yeterlik oranlarının daha yüksek olabileceği değerlendirilebilir. Tabii ki burada tam anlamıyla bir genelleme yapmak mümkün değildir. Bir kültürün tamamını yansıtacak bir örnekleme

çok daha isabetli sonuçlar elde edilecektir ve böyle bir çalışma bilimsel anlamda önemli bir katkı yapacaktır..

Literatür ile uyum içinde ortaya çıkan bir diğer sonuç ise Önem ve öz disiplin değişkenleri arasındadır. İki kavram pozitif yönlü bir ilişki içindedir. Zaten önceden belirtildiği üzere öz disiplin katılıma atfedilen önem ölçüsünde katılımı etkileyebilmektedir. Zira öz disiplin, katılımın anlamlı görülmesi ve katılımın bir görev gibi algılanması halinde ancak katılımı ilişkilendirilebilmektedir (Gerber ve diğerleri, 2011).

Bir diğer beklentilerin aksi şekilde ortaya çıkan sonuç ise öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamamış olmasıdır. Buna göre öz disiplin ile güç mesafesi arasında bir ilişkinin söz konusu oluşu (G. Hofstede ve McCrae, 2004), güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasında bir ilişki beklentisi ve otoriter rejimlerde mevcut yüksek dışsal siyasi yeterlik (Zhou ve Ou-Yang, 2017) ile öz disiplini yüksek kişilerin muhafazakâr eğilimler sergilemesi (Caprara, Vecchione, Capanna, ve Mebane, 2009; Cooper ve diğerleri, 2013; Mondak ve Canache, 2014) dolayısıyla öz disiplin ile dışsal siyasi yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki beklentisi doğmuştur. Dahası literatürde önceden yapılmış bir takım çalışmalarda bir ilişki söz konusu olabilmektedir (Schoen ve Steinbrecher, 2013). Ancak bulgularda da görüldüğü üzere dışsal siyasi yeterlik ile öz disiplin arasında pozitif yönlü, anlamlı olmayan bir ilişki söz konusudur. Dahası siyasi görüşe göre dışsal siyasi yeterlik anlamlı şekilde değişmemektedir.

Hipotezlerde öngörüldüğü gibi güç mesafesi ile içsel siyasi yeterlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kültürün güç mesafesi boyutu, daha ziyade kişilerin otoriteyle ve güçlüyle ilişkileri, onları algılayışları ile ilgilidir (G. Hofstede ve McCrae, 2004). Dolayısıyla kişinin siyasete katılma ve siyaseti anlayabilme kapasitesine yönelik algısı, iktidarla olan ilişkisinden ziyade kendisiyle alakalıdır. Öte yandan dışsal siyasi yeterlik siyasi sistemin halkın taleplerine duyarlı olup olmaması ile alakalıdır (Balch, 1974). Bu yüzden de güç mesafesi ile daha yakından alakalıdır.

Bir diğer sonuç ise kişiliğin güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkide herhangi bir aracılık etkisinin ortaya çıkmamış olmasıdır. Literatür taramasından sonra kültürün kişilik (G. Hofstede ve McCrae, 2004) ile ilişkili olduğu, kişiliğin ise siyasi

yeterlikle ilişkili olduğu görülmüştür (Srivastava ve John, 1999). Bunun üzerine kişiliğin bu iki kavram arasında aracılık etkisinin var olup olmadığının araştırılması gerektiği fark edilmiştir. Ancak yapılan analiz sonucunda kişiliğin güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasında herhangi bir aracılık etkisinin olmadığı gözlemlenmiştir. Burada kültürün diğer boyutları için de böyle bir analizin yapılması yerinde olacaktır.

Bir anlamda ikincil bir sonuç olarak güç mesafesi ile çevre arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Buna göre güç mesafesi arttıkça içinde bulunulan çevrenin ortalama eğitim süresi azalmaktadır. Bu sonuç ise güç mesafesi kavramının niteliği düşünüldüğünde çok da şaşırtıcı değildir. Zira güç mesafesi azaldıkça kişilerin uzmanlıkları daha önemli hale gelmektedir (G. H. Hofstede ve diğerleri, 2010). Çevredeki ortalama eğitim süresinin artması sonucunda daha nitelikli olan kişiler ön plana çıkacaktır. Karşıdakinin ne ölçüde kalifiye olduğu kişilerin esas önemsendiği nokta olacaktır. Bu sebeplerden dolayı böyle bir ilişkinin bulunması olağandır.

Sonuçta kısaca belirtmek gerekirse beklendiği üzere güç mesafesi ile dışsal siyasi yeterlik arasında bir ilişkinin var olduğu bulunmuştur. Bu ilişkinin yönü beklentinin tersi yönde olmuştur. Başlangıçta beklendiği üzere kişiliğin aracı değişken olduğu bir denklem kurulamamıştır. Burada kültürün diğer boyutları ile ilgili, kişiliği daha detaylı ölçen anketler üzerinden ve kültürleri karşılaştırmaya olanak verecek örneklemeler üzerinden bu ve bunun gibi çalışmaların tekrarlanması önemli katkıların gerçekleştirilmesine imkân tanıyacaktır.

KAYNAKÇA

- Abramson, P. R. ve Aldrich, J. H. (1982). The decline of electoral participation in America. *American Political Science Review*, 76(3), 502–521. doi: 10.2307/1963728
- Almond, G. A. ve Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton University Press.
- Anderson, M. R. (2010). Community psychology, political efficacy and trust. *Political Psychology*, 31(1), 59–84. Erişim adresi <http://www.jstor.org/stable/25655445>
- Balch, G. I. (1974). Multiple indicators in survey research: The concept ‘sense of political efficacy’. *Political Methodology*, 1(2), 1–43. Erişim adresi <http://www.jstor.org/stable/25791375>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1995). *Exercise of personal and collective efficacy in changing societies*. A. Bandura (Ed.), *Self-Efficacy in Changing Societies* (ss. 1–45). New York: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman Times Books.
- Borgonovi, F. ve Pokropek, A. (2017). Mind that gap: The mediating role of intelligence and individuals’ socio-economic status in explaining disparities in external political efficacy in 28 countries. *Intelligence*, 62, 125–137. doi: 10.1016/j.intell.2017.03.006
- Brandstätter, H. ve Opp, K. D. (2014). Personality traits (‘Big Five’) and the propensity to political protest: Alternative models. *Political Psychology*, 35(4), 515–537. doi: 10.1111/pops.12043
- Buss, D. M. (1987). Selection, evocation and manipulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1214–1221. doi: 10.1037//0022-3514.53.6.1214
- Campbell, A., Gurin, G. ve Miller, W. E. (1954). *The voter decides*. Oxford: Row, Peterson, and Co.
- Canan-Sokullu, E. Ş. (2015). *Siyasi kültür*. S. Sayarı ve H. D. Bilgin (Ed.), *Karşılaştırmalı siyaset temel konular ve yaklaşımlar* (3. basım, ss. 101–123) içinde. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Caprara, G. V., Schwartz, S., Capanna, C., Vecchione, M. ve Barbaranelli, C. (2006). Personality and politics: Values, traits, and political choice. *Political Psychology*, 27(1), 1–28. doi: 10.1111/j.1467-9221.2006.00447.x

- Caprara, G. V., Vecchione, M., Capanna, C. ve Mebane, M. (2009). Perceived political self-efficacy: Theory, assessment, and applications, *39*(6), 1002–1020. doi: 10.1002/ejsp.604
- Carney, D. R., Jost, J. T., Gosling, S. D. ve Potter, J. (2008). The secret lives of liberals and conservatives: Personality profiles, interaction styles, and the things they leave behind. *Political Psychology*, *29*(6), 807–840. doi: 10.1111/j.1467-9221.2008.00668.x
- Clarke, H. D., Kornberg, A. ve Scotto, T. J. (2010). Accentuating the negative? A political efficacy question-wording-experiment. *Methodology: European Journal of Research Methods for the Behavioral and Social Sciences*, *6*(3), 107–117. doi: 10.1027/1614-2241/a000012
- Coleman, K. M. ve Davis, C. L. (1976). The structural context of politics and dimension of regime performance: Their importance for the comparative study of political efficacy. *Comparative Political Studies*, *9*(2), 189–206. doi: 10.1177/001041407600900203
- Converse, P. E. (1972). *Change in the American electorate*. A. Campbell ve P. E. Converse (Ed.), *The human meaning of social change* (ss. 263–338) içinde. Russell Sage Foundation.
- Cooper, C. A., Golden, L. ve Socha, A. (2013). The big five personality factors and mass politics. *Journal of Applied Social Psychology*, *43*(1), 68–82. doi: 10.1111/j.1559-1816.2012.00982.x
- Craig, S. C., Niemi, R. G. ve Silver, G. E. (1990). Political efficacy and trust: A report on the NES pilot study items. *Political Behavior*, *12*(3), 289–314. doi: 10.1007/BF00992337
- Dominguez, C. B. K., Smith, K. W. ve Williams, J. M. (2017). The effects of majoring in political science on political efficacy. *Journal of Political Science Education*, *13*(1), 62–74. doi: 10.1080/15512169.2016.1182439
- Du Bois, C. (1944). *The people of Alor*. University of Minnesota Press.
- Easton, D. ve Dennis, J. (1967). The child's acquisition of regime norms: Political efficacy. *The American Political Science Review*, *71*(1), 25–38. doi: 10.2307/1953873
- Eulau, H. (1963). *The behavioral persuasion in politics*. Random House.
- Finkel, S. E. (1985). Reciprocal effects of participation and political efficacy: A panel analysis. *American Journal of Political Science*, *29*(4), 891–913. doi: 10.2307/2111186
- Gallego, A. ve Oberski, D. (2012). Personality and political participation: The

mediation hypothesis. *Political Behavior*, 34(3), 425–451. doi: 10.1007/s11109-011-9168-7

Gamson, W. A. (1968). *Power and discontent*. Dorsey Press.

George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*. Boston: Pearson.

Gerber, A. S., Huber, G. A., Doherty, D., Dowling, C. ve Ha, S. E. (2010). Personality and political attitudes: Relationships across issue domains and political contexts. *American Political Science Review*, 104(1), 111–133. doi: 10.2307/27798542

Gerber, A. S., Huber, G. A., Doherty, D., Dowling, C. M. ve Panagopoulos, C. (2013). Big Five personality traits and responses to persuasive appeals: Results from voter turnout experiments. *Political Behavior*, 35(4), 687–728. doi: 10.1007/s11109-012-9216-y

Gerber, A. S., Huber, G. A., Doherty, D., Dowling, C. M., Raso, C. ve Ha, S. E. (2011). Personality traits and participation in political processes. *The Journal of Politics*, 73(3), 692–706. doi: 10.1017/s0022381611000399

Gosling, S. D., Ko, S., Mannarelli, T. ve Morris, M. E. (2002). A room with a cue: Personality judgments based on offices and bedrooms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(3), 379–398. doi: 10.1037/0022-3514.82.3.379

Gosling, S. D., Rentfrow, P. J. ve Swann, W. B. (2003). A very brief measure of the Big-Five personality domains. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 504–528. doi: 10.1016/S0092-6566(03)00046-1

Güney, S. (2017). *Örgütsel davranış* (4. basım). Nobel Akademik Yayıncılık.

Guy Peters, B. (1999). *Institutional theory in political science: The new institutionalism*. Bloomsbury Publishing.

Ha, S. E., Kim, S. ve Jo, S. H. (2013). Personality traits and political participation: Evidence from South Korea. *Political Psychology*, 34(4), 511–532. doi: 10.1111/pops.12008

Hague, R. & Harrop, M. (2016). *Siyaset Bilimi Karşılaştırmalı Bir Giriş*. İbrahim Yıldız, Soner Torlak, İdil Çetin (Çev.). Dipnot Yayınları.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis*. Pearson Education Limited.

Heywood, A. (2007). *Politics* (3. basım). New York: Palgrave Macmillan.

Hofstede, G. (1983). National cultures in four dimensions: A research-based theory of cultural differences among nations. *International Studies of Management & Organization*, 13(1/2), 46–74. Erişim adresi

<http://www.jstor.org/stable/40396953>

- Hofstede, G. (1985). The interaction between national and organizational value systems. *Journal of Management Studies*, 22(4), 347–357. doi: 10.1111/j.1467-6486.1985.tb00001.x
- Hofstede, G. H. (1980). *Culture's consequences : International differences in work-related values*. Sage Publications.
- Hofstede, G. H., Hofstede, G. J. ve Minkov, M. (2010). *Cultures and organiztaions: Software of the mind*. Maidenhead: McGraw-Hill.
- Hofstede, G. ve McCrae, R. R. (2004). Personality and culture revisited: Linking traits and dimensions of culture. *Cross-Cultural Research*, 38(1), 52–88. doi: 10.1177/1069397103259443
- Iyengar, S. (1980). Subjective political efficacy as a measure of diffuse support. *The Public Opinion Quarterly*, 44(2), 249–256. Erişim adresi <http://www.jstor.org/stable/2748433>
- Janowitz, M. (1983). *The reconstruction of patriotism : Education for civic consciousness*. University of Chicago Press.
- Kemikkıran, N. (2015). Güç mesafesi yüksekse eşitsizlik mi istenir? *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 70(2), 317–344.
- Lane, R. E. (1959). Fathers and sons: Foundations of political belief. *American Sociological Review*, 24(4), 502–511. Erişim adresi <http://www.jstor.org/stable/2089537>
- Langton, K. P. (1969). *Political socialization*. Oxford University Press.
- Magni, G. (2017). It's the emotions, Stupid! Anger about the economic crisis, low political efficacy, and support for populist parties. *Electoral Studies*, 50, 91–102. doi: 10.1016/j.electstud.2017.09.014
- McCluskey, M. R., Deshpande, S., Shah, D. V. ve McLeod, D. M. (2004). The efficacy gap and political participation: When political influence fails to meet expectations. *International Journal of Public Opinion Research*, 16(4), 437–455. doi: 10.1093/ijpor/edh038
- McCrae, R. R., Terracciano, A., Leibovich, N. B., Schmidt, V., Shakespeare-Finch, J., Neubauer, A. ve Djuric Jovic, D. (2005). Personality profiles of cultures: Aggregate personality traits. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(3), 407–425. doi: 10.1037/0022-3514.89.3.407
- McGuire, W. (1993). *The poli-psy relationship: Three phases of a long affair*. J. T. Jost & J. Sidanius (Ed.), Key readings in social psychology. Political psychology:

- Key readings (ss. 22–31) içinde. New York: Psychology Press.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Miller, A. H. (1974). Political issues and trust in government: 1964–1970. *The American Political Science Review*, 68(3), 951–972. doi: 10.2307/1959140
- Mondak, J. J. ve Canache, D. (2014). Personality and political culture in the American States. *Political Research Quarterly*, 67(1), 26–41. doi: 10.1177/1065912913495112
- Mondak, J. J., Canache, D., Seligson, M. A. ve Hibbing, M. V. (2011). The participatory personality: Evidence from Latin America. *British Journal of Political Science*, 41(1), 211–221. doi: S10.1017/S000712341000027X
- Mondak, J. J. ve Halperin, K. D. (2008). A framework for the study of personality and political behaviour. *British Journal of Political Science*, 38(2), 335–362. doi: 10.1017/S0007123408000173
- Mondak, J. J., Hibbing, M. V., Canache, D., Seligson, M. A. ve Anderson, M. R. (2010). Personality and civic engagement: An integrative framework for the study of trait effects on political behavior. *American Political Science Review*, 104(1), 85–110. doi: S10.1017/S0003055409990359
- Muller, E. N. (1970). Cross national dimensions of political competence. *American Political Science Review*, 64(3), 792–809. doi: 10.2307/1953463
- Munck, G. L. ve Snyder, R. (2007). Debating the direction of comparative politics: An analysis of leading journals. *Comparative Political Studies*, 40(1), 5–31. doi: 10.1177/0010414006294815
- Niemi, R. G., Craig, S. C. ve Mattei, F. (1991). Measuring internal political efficacy in the 1988 national election study. *The American Political Science Review*, 85(4), 1407–1413. doi: 10.2307/1963953
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
- Pettigrew, T. F. (1997). *Personality and social structure*. R. Hogan, J. Johnson, ve S. Briggs (Ed.), *Handbook of personality psychology* (ss. 417–436) içinde. San Diego: Academic Press.
- Rasmussen, S. H. R. ve NØrgaard, A. S. (2018). When and why does education matter? Motivation and resource effects in political efficacy. *European Journal of Political Research*, 57(1), 24–46. doi: 10.1111/1475-6765.12213
- Rolland, J. P. (2002). *Cross-cultural generalizability of the five-factor model of personality*. J. Allik & R. R. McCrae (Ed.), *The Five-Factor Model of Personality*

- Across Cultures (ss. 7–29) içinde. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Schoen, H. ve Schumann, S. (2007). Personality traits, partisan attitudes, and voting behavior. evidence from Germany. *Political Psychology*, 28(4), 471–498. doi: j.1467-9221.2007.00582.x
- Schoen, H. ve Steinbrecher, M. (2013). Beyond total effects: Exploring the interplay of personality and attitudes in affectin turnout in the 2009 German Federal Election. *Political Psychology*, 34(4), 533–552. doi: 10.1111/pops.12031
- Smetko, H. A. ve Valkenburg, P. M. (1998). The impact of attentiveness on political efficacy: Evidence from a three-year German Panel Study. *International Journal of Public Opinion*, 10(3), 195–210. doi: 10.1093/ijpor/10.3.195
- Smith, P. B. ve Bond, M. H. (1999). *Social psychology across cultures*. Allyn and Bacon.
- Sözen, Y. (2015). *Siyasi rejimler: Demokrasiler ve diğer sistemler*. S. Sayarı ve H. D. Bilgin (Ed.). Karşılaştırmalı siyaset temel konular ve yaklaşımlar (3. Basım, ss. 45-75) içinde. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Srivastava, S. ve John, O. P. (1999). *The Big Five Trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives*. L. A. Pervin & O. P. John (Ed.), Handbook of personality: Theory and research (ss. 102–138) içinde. New York: Guilford Press.
- Taşçı, D. ve Eroğlu, E. (2007). Yöneticilerin kişilik özellikleri ile kullandıkları ikna ve etkileme taktiklerinin kullanım sıklığı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 533–546. Erişim adresi <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/502>
- Thompson, D. F. (1970). *The democratic citizen: Social science and democratic theory in the twentieth century*. Cambridge University Press.
- Toğan, H. (2006). *Politik katılımın eğitim düzeyi, cinsiyet ve psikolojik değişkenler bağlamında incelenmesi* (yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Varoğlu, A. K., Basım, N. ve Ercil, Y. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemine farklı bir bakış; Analitik düşünce-bütünleşik düşünce modelleri ile belirsizlikten kaçınma ve güç mesafesi araştırması*. 8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi: bildiriler, 25-27 Mayıs 2000 Nevşehir (ss. 421-444) içinde. Nevşehir: Erciyes Üniversitesi.
- Watson, J. B. (1924). *Behaviorism*. New York: The People's Institute Pub. Co..
- Watson, J. B. (1929). *Psychology from the standpoint of a behaviorist*. Philadelphia: J B Lippincott Company

- Winter, D. G. (2003). *Personality and political behavior*. D. O. Sears, L. Huddy ve R. Jervis (Ed.), Oxford handbook of political psychology (ss. 110–145) içinde. New York: Oxford University Press.
- Xena, C. ve Scotto, T. J. (2015). *Efficacy, Political*. J. D. Wright (Ed.), International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (ss. 301–307) içinde. Oxford: Elsevier.
- Zhou, Y. J. ve Ou-Yang, R. (2017). Explaining high external efficacy in authoritarian countries: A comparison of China and Taiwan. *Democratization*, 24(2), 1–22. doi: 10.1080/13510347.2016.1183196
- Zimmerman, M. A. (1989). The relationship between political efficacy and citizen participation: Construct validation studies. *Journal of Personality Assessment*, 53(3), 554–566. doi: 10.1207/s15327752jpa5303_12

EK 1: ANKET

Gönüllü Katılım Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Bölümü kapsamında yürüttüğüm “Güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkinin kişilik ara değişkeni üzerinden incelenmesi” ismindeki yüksek lisans tezimin veri toplama aracıdır. Çalışmanın amacı, kültür ile kişisel algı arasındaki ilişkiyi, daha özelde ise güç mesafesi ile siyasi yeterlik arasındaki ilişkiyi incelemektedir. **Araştırmanın sorularına samimi ve kendinizi en iyi yansıtacak şekilde yanıt vermeniz ve boş soru bırakmamanız beklenmektedir.**

Çalışmaya katılım tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmada sizden herhangi bir kimlik bilgisi **istenmeyecektir**. Dolayısıyla anketleri kimlerin cevaplandığı araştırmacıya dahi gizli kalacaktır. Dahası, kimlik bilgilerinizin sorulmadığı gibi, sağladığınız isimsiz cevaplar da sadece araştırmacı tarafından görülecektir. Cevaplarınız **gizli** tutulacak, elde edilecek veriler **bilimsel bilgi üretmede kullanılacaktır**.

Çalışmadaki formlar, **çalışmanın amacına hizmet edecek şekilde seçilmiş** ve **genel anlamda kişisel rahatsızlık vermeyeceği düşünülen** sorular içermektedir. Ancak çalışma sırasında herhangi bir şekilde **rahatsız hissedilmesi durumunda araştırmayı yarıda bırakmakta serbestsiniz**. Böyle bir durumda uygulayıcıya devam etmek istemediğinizi söylemeniz yeterlidir.

Vaktinizi ayırıp bu çalışmaya katkı sağladığınız için teşekkürü bir borç bilir, saygılarımı sunarım.

Mert Uğur

Demografik Bilgi Formu**1. Cinsiyet**

Erkek () Kadın ()

2. Yaş

18-21 () 22-24 () 25-29 () 30-34 () 35-39 () 40-44 ()

45-49 () 50-54 () 55-59 () 60-64 () 65+ ()

3. Üniversitede mezun olduğunuz bölüm (Lütfen kendiniz doldurunuz)**4. Hanenin aylık geliri**

2000 ve altı () 2000-3000 () 3000-4000 () 4000-5000 ()

5000-6000 () 6000-7000 () 7000 ve üstü ()

5. Meslek (Lütfen kendiniz doldurunuz, çalışmıyorsanız boş bırakınız)**6. Siyasete ilgi (1; hiç ilgilenmiyorum, 5; çok ilgiliyim)**

1 () 2 () 3 () 4 () 5 ()

7. Siyasi görüş (1; sağ, 2; merkez sağ, 3; merkez, 4; merkez sol, 5; sol)

1 () 2 () 3 () 4 () 5 ()

8. İkamet ettiğiniz ilçe (Lütfen kendiniz doldurunuz)**9. Siyaset sizin için önemli midir?**

Evet () Hayır ()

Kendinizi siyasetin neresinde görüyorsunuz? Lütfen soruları size en uygun gelecek şekilde yanıtlayınız. Soruların doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Mümkün olduğunca samimi ve dürüst şekilde yanıtlamanız yeterlidir.

	1 Kesinlikle katılmıyorum	2 Kısmen katılmıyorum	3 Kararsızım	4 Kısmen katılıyorum	5 Kesinlikle katılıyorum
1.Kendimi politikaya atılabilecek kadar donanımlı görüyorum					
2.Ülkemizde var olan önemli politik sorunları oldukça iyi bildiğimi sanıyorum					
3.Devlet yönetiminde olan insanların çoğu kadar başarılı olabileceğimi sanıyorum					
4. Devlet ve politika hakkında pek çok insandan daha bilgili olduğumu düşünüyorum					
5. Bazen devlet işleri ve politika benim gibi insanların anlayamayacağı kadar karmaşık görünüyor					
6. Benim gibi insanların devlet uygulamaları hakkında pek bir fikri yoktur					
7. Devleti yönetenlerin benim gibi insanların ne düşündüğünü dikkate aldığını sanmıyorum					
8. Oy vermek, benim gibi insanların devletin nasıl yönetileceği konusunda söz sahibi olmasının tek yoludur					

Aşağıdaki sorular güç mesafesini ölçmektedir. Soruların doğru cevabı yoktur. Lütfen size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz.

	1 Kesinlikle katılmıyorum	2 Kısmen katılmıyorum	3 Ne katılıyorum ne katılmıyorum	4 Kısmen katılıyorum	5 Kesinlikle katılıyorum
1.Güçlü insanların desteğini almak sosyal hayatta ve iş yaşamında çok önemlidir					
2. Çocukların itaat duygularının geliştirilmesi ailelerin önemli hedeflerinden biri olmalıdır					
3. Etraftaki kişi ve gruplarla iyi ilişkiler tesis etme, güç elde etmede uzmanlık ve pozisyona nazaran daha etkilidir					
4.İyi yönetilen bir organizasyon, astlara yapılacakların tamamının belirtildiği ve belirsiz en küçük alanın dahi bırakılmadığı bir yapıyı ve iletişim biçimini içerir					
5.Astlara danışmak doğal bir davranıştır					
6.Yönetimde etkililik için yansız verilerden ziyade yöneticilerin sağduyusu önem arz etmektedir					
7.Bir organizasyonda yemek yeme ve dinlenme alanları görevlilerin statüsüne göre ayrı yerler olmalıdır					
8.İyi bir yönetici, otoriter-babacan yapıda olmalıdır					
9.Hiyerarşik yapılar en sağlıklı organizasyon modeli olarak göze çarpmaktadır					
10.Üstlerin astlar hakkındaki düşünceleri astların üstler hakkındaki düşüncelerine nazaran daha önemlidir					

Aşağıdaki sorular, kişiliğinizle ilgilidir. Bu soruların herhangi bir doğru yanıtı yoktur. Lütfen sizi en iyi yansıtacak şekilde yanıt veriniz. Sorularda 1 kesinlikle katılmıyorum, 5 ise kesinlikle katılıyorumu temsil etmektedir. 1-5 arasında size en uygun gelenini işaretleyiniz.

	1	2	3	4	5
	Kesinlikle katılmıyorum				Kesinlikle katılıyorum
1.Genellikle dışa dönük ve sosyal birisiyim					
2.Gelenekçiyim ve yaratıcı değilim					
3.Eleştirciyim, kavgacıyım					
4.Sakin, kolay heyecanlanmayan birisiyim					
5.Kendinden emin, disiplinliyimdir					
6.Düzensiz, dağınık ve dikkatsizim					
7.Endişeli ve kolay üzülen bir kişiyim					
8.Yumuşak kalpli ve uyumluyum					
9.Yeniliklere açığım ve meraklıyım					
10.Çekingen, sessiz birisiyim					

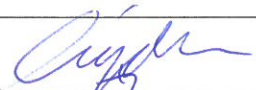
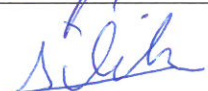
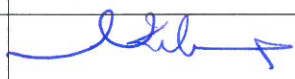
Tarih: 08.04.2019

Gönderilen: Mert Uğur

Gönderen: Doç. Dr. Belgin İşgör, İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı

Konu: “Güç Mesafesi İle Siyasi Yeterlik Arasındaki İlişkinin Kişilik Ara Değişkeni Üzerinden İncelenmesi” başlıklı çalışma için etik kurul onayı.

Atılım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu, 08.04.2019 tarihli görüşme sonucu, “Güç Mesafesi İle Siyasi Yeterlik Arasındaki İlişkinin Kişilik Ara Değişkeni Üzerinden İncelenmesi” başlıklı çalışmanız kapsamında yapmayı planladığınız etkinlik için etik onay vermiştir. Bu onay, ekte verilmiş olan çalışma önerisi ve bilgilendirme formu için geçerlidir. Gerçekleştirilecek olan çalışmada kurulumuzun değerlendirmesi dışında kalabilecek yasal sınırlamalara uymakla yükümlü olduğunuzu bildiririz.

ETİK KURUL ÜYELERİ	İMZA
Doç.Dr. Belgin İşgör (Başkan)	
Doç. Dr. Nergiz Ercil Çağıltay (Üye)	KATILMADI
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Sever (Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Dilek Demirtepe Saygılı (Üye)	
Prof. Dr. Nedret Kılıç (Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Atila Bostan (Üye)	KATILMADI

ÖZGEÇMİŞ**Adı ve Soyadı:** Mert UĞUR**Doğum Yeri ve Tarihi:** Ankara, 14.09.1994**Öğrenim Durumu:**

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Gazi Üniversitesi	2016
Yüksek Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Atılım Üniversitesi	2019

İş Deneyimi:

Çalıştığı Yer	Görev	Yıl

Yabancı Diller: İngilizce (C1); Almanca (B2)**Yayımlar:****E-posta:** vergina904@gmail.com**Telefon:** +90 05301720594**Tarih:** 11.07.2019

%6

BENZERLIK ENDEKSİ

%4

İNTERNET
KAYNAKLARI

%2

YAYINLAR

%5

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BIRINCIL KAYNAKLAR

1

dspace.balikesir.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%1

2

pt.scribd.com

İnternet Kaynağı

%1

3

Submitted to Selçuk Üniversitesi

Öğrenci Ödevi

<%1

4

Submitted to Beykent Üniversitesi

Öğrenci Ödevi

<%1

5

acikerisim.deu.edu.tr

İnternet Kaynağı

<%1

6

www.scribd.com

İnternet Kaynağı

<%1

7

ESER, Hamza Bahadır. "SİYASAL BİLGİ EDİNME AMACI İLE İNTERNETİN KULLANIMI, SİYASAL YETERLİLİK, İLGİ VE KATILIM İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA", Erzincan Üniv. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bl., 2013.

Yayın

<%1